

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΜΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

**ΕΚΠΡΟΘΕΣΜΗ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ.
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ**

Της **ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΧΑΡΤΟΜΑΤΣΙΔΟΥ** (mpm19003)

Επιβλέπων Καθηγητής: Ιωάννης Τζιώνας

Υποβλήθηκε ως προαπαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος στη
Δημόσια Διοίκηση

Ιούνιος 2022

*Στην οικογένειά μου
που μου δίδαξε ότι η μάθηση πρέπει να συνεχίζεται,
...σαν τη ζωή*

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση των σπουδών μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Δημόσια Διοίκηση του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Ιωάννη Τζιώνα για την εμπιστοσύνη που έδειξε στο πρόσωπό μου, την πολύτιμη καθοδήγησή του και την άριστη συνεργασία μας.

Ακόμη όμως, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους καθηγητές και το διδακτικό προσωπικό του Τμήματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Δημόσια Διοίκηση ως αναγνώριση της άρτιας επιστημονικής κατάρτισής τους, της θέρμης και της συνέπειας με την οποία αντιμετωπίζουν το διδακτικό τους έργο και των πολύτιμων γνώσεων που μου μετέδωσαν.

Βεβαίως, οφείλω να ευχαριστήσω και τη Γραμματεία του Προγράμματος που με εξαιρετική δουλειά, επαγγελματισμό και ευγένεια υποστηρίζουν όλο το διδακτικό έργο άριστα και αποτελεσματικά.

Περίληψη

Στην παρούσα διπλωματική εργασία εξετάστηκε το θέμα της εκπρόθεσμης καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών. Στη χώρα μας, λόγω της οικονομικής κατάστασης και των κοινωνικών και δημογραφικών παραγόντων, το ασφαλιστικό σύστημα επιβαρύνεται εδώ και δεκαετίες σημαντικά και τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης έρχονται αντιμέτωπα με το πρόβλημα της βιωσιμότητάς τους.

Στα πλαίσια εξεύρεσης λύσεων για τη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης προτάχθηκε κυρίως η αντιμετώπιση της προσπάθειας αντιμετώπισης της εισφοροδιαφυγής. Περαιτέρω, η εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών σημαίνει την καθυστέρηση στην απόκτηση των πόρων που χρηματοδοτούν το ασφαλιστικό σύστημα. Για το λόγο αυτό, δημιουργεί οικονομικά προβλήματα στο διανεμητικό ασφαλιστικό σύστημα.

Κατά συνέπεια, η εκπρόθεσμη καταβολή αντιμετωπίζεται προληπτικά με την προθεσμία που δίνεται για το χρόνο καταβολής και κατασταλτικά με θεσμοθετημένες διοικητικές κυρώσεις και με μέσα αναγκαστικής εκτέλεσης.

Abstract

In this Thesis the issue of late payment of social security contributions was examined. In our country, due to the financial situation and demographic factors, the social security system has been burdened significantly for decades and the social security funds are faced with the problem of their sustainability.

In the context of finding solutions for the sustainability of the social security system, it was mainly proposed to deal with social contribution evasion. Furthermore, the late payment of social security contributions means the delay in obtaining the resources that finance the social security system. For this reason, it creates financial problems in the distributive insurance system

As a result of the above, late payment is dealt with preventively by the deadline given for the time of payment and punitively by institutionalized administrative sanctions and by means of enforcement proceedings.

Ακρωνύμια

- e- ΕΦΚΑ Ηλεκτρονικός Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης
- ILO International Labour Organization-Διεθνής Οργανισμός Εργασίας
- ΑΕΠ Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
- ΑΚ Αστικός Κώδικας
- ΑΠ Άρειος Πάγος
- ΑΥΕ Απόφαση Υπουργού Εργασίας
- ΑΥΥΠΚΑ Απόφαση Υπουργού Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- ΔΕφΑθ Διοικητικό Εφετείο Αθηνών
- ΔΕΚ Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
- ΔΣΕ διεθνής Σύμβαση Εργασίας
- ΕΛΔΕΟ Ειδικός Λογαριασμός Δώρων Εργατοτεχνιτών Οικοδόμων
- ΕΟΠΥΥ Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας
- ΕΦΚΑ Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης
- ΗΔΙΚΑ Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης
- ΙΚΑ Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων- Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης

Μισθωτών

- ΙΟΒΕ Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
- ΚΔΔ/σίας Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας
- ΚΕΔΕ Κώδικας Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων
- ΚΠολΔ Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
- ΝΑΤ Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο
- ΝΠΔΔ Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
- ΝΠΙΔ Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
- ΟΑΕΕ Οργανισμός Ασφαλίσεων Ελευθέρων Επαγγελματιών
- ΟΓΑ Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
- ΟΛΣτΕ Ολομέλεια Συμβουλίου της Επικρατείας
- ΟΤΑ Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- ΠΒΟ Πράξη Βεβαίωσης Οφειλής
- ΠΕΕ Πράξη Επιβολής Εισφορών
- ΠΕΠΤ Πράξη Επιβολής Προσθέτων Τελών
- ΠΤ Πρόσθετα Τέλη
- Σ Σύνταγμα
- ΣΕΠΕ Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας
- ΣτΕ Συμβούλιο της Επικρατείας
- ΤΔΕ Τοπική Διοικητική Επιτροπή
- ΤΣΑΥ Ταμείο Σύνταξης και Αυτασφάλισης Υγειονομικών
- ΤΣΜΕΔΕ Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων
- ΦΕΚ Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες	3
Περίληψη	4
Abstract	5
Ακρωνύμια	6
Πίνακας περιεχομένων	8
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
1.1 Εισαγωγή στο θέμα	9
1.2 Σκοπός και στόχοι της μελέτης	10
2. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	11
2.1 Κοινωνική ασφάλιση	11
2.2 Ασφαλιστικοί κίνδυνοι.....	12
2.3 Ασφαλιστικές εισφορές – πόροι του ασφαλιστικού συστήματος	13
2.4 Αποδοχές.....	15
2.5 Ανταποδοτικότητα στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης	16
2.6 Διανεμητικό και κεφαλαιουχικό ασφαλιστικό σύστημα.....	17
3. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ.....	20
3.1 Η υποχρέωση καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών.....	20
3.2 Οι κανόνες και αρχές του Διοικητικού Δικαίου στην εισφοροδιαφυγή και την εκπρόθεσμη καταβολή.....	22
3.3 Η διάρκεια υποχρέωσης καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών	27
3.4 Εισφοροδιαφυγή.....	28
4. ΕΚΠΡΟΘΕΣΜΗ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ	34
4.1 Προθεσμίες καταβολής, διοικητικές κυρώσεις	34
4.2 Ιστορική και νομοθετική εξέλιξη των κυρώσεων	38
4.3 Σχετικές αιτιολογικές εκθέσεις, νόμοι και νομοθετήματα	45
4.4 Καταβολή μέσω αναγκαστικής είσπραξης.....	49
4.5 Νομολογιακές αναφορές	51
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	55
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	58

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγή στο θέμα

Με τον όρο κοινωνική ασφάλιση εννοούμε το σύνολο των ρυθμίσεων που ορίζουν και διαμορφώνουν την αλληλεγγύη μεταξύ των ατόμων για την αντιμετώπιση των κοινωνικών κινδύνων που μπορούν να οδηγήσουν σε απώλεια εισοδήματος (Pieters, 2006). Αντίστοιχα, σύμφωνα με το Στεργίου (2013), η κοινωνική ασφάλιση (αναφέρεται και ως κοινωνική ασφάλεια) επιδιώκει την προστασία των εργαζομένων (και των πολιτών) από κοινωνικούς και ασφαλιστικούς κινδύνους, ώστε να εγγυάται η οικονομική ασφάλεια των ατόμων.

Αν και δεν υπάρχει ένας γενικά αποδεκτός ορισμός για την έννοια της κοινωνικής ασφάλισης, αυτή μπορεί να περιγραφεί ως ο θεσμός με χαρακτήρα δημόσιου δικαίου που επιδιώκει την οικονομική ασφάλεια των εργαζομένων. Στην κοινωνική ασφάλιση υπάγονται υποχρεωτικά και άμεσα οι εργαζόμενοι και, έμμεσα, τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών τους. Οι εργαζόμενοι (και οι εργοδότες) και οι αυτοαπασχολούμενοι καταβάλλουν υποχρεωτικά τις ασφαλιστικές εισφορές και, σε περίπτωση που επέλθει κάποιος ασφαλιστικός κίνδυνος, οι ασφαλισμένοι λαμβάνουν τις προβλεπόμενες παροχές (Στεργίου, 2013).

Ένα ζήτημα που ταλανίζει το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα είναι η εισφοροδιαφυγή, η οποία ορίζεται ως η «μη εμπρόθεσμη ή προσηκούσα σε σχέση με την πραγματική παροχή εργασίας ή την άσκηση δραστηριότητας καταβολή εισφορών στα ταμεία που ασφαλίζουν μισθωτούς ή αυτοαπασχολούμενους» (Μπούρλος, 2010).

Η πίεση που ασκείται στα συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης είναι αυξανόμενη σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι πιέσεις αυτές μπορεί να είναι είτε εξωγενείς, είτε ενδογενείς, σχετίζονται άμεσα με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής, τις οικονομικές συνθήκες, την ανεργία και τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας. Με βάση τη διαπίστωση αυτή, η διατήρηση της βιωσιμότητας των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί μια πρόκληση για τις εκάστοτε κυβερνήσεις σε πολλές οικονομίες.

Βεβαίως και στην Ελλάδα η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος αποτελεί ζητούμενο, καθώς στη χώρα μας επί σειρά ετών διαπιστώνονταν και επισημαίνονταν αντικειμενικές αδυναμίες, όπως, μεταξύ άλλων, η εισφοροδιαφυγή, ο κατακερματισμός των ασφαλιστικών ταμείων, η πολυνομία και η αναποτελεσματικότητα του ασφαλιστικού συστήματος, που κατέστησαν και συνεχίζουν να καθιστούν απαραίτητο τον εξορθολογισμό του. Το ζήτημα που εξετάζεται στην παρούσα μελέτη είναι η εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών στην Ελλάδα και ο ρόλος της στην οικονομική βιωσιμότητα των ταμείων, υπό το πρίσμα των κανόνων του Διοικητικού Δικαίου.

Για την μελέτη του θέματος, έγινε αναζήτηση σε κάθε πρόσφορη και διαθέσιμη πηγή. Πραγματοποιήθηκε ανασκόπηση ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας, ενώ αναλύθηκαν και μελετήθηκαν και νομοθετήματα επί του θέματος.

1.2 Σκοπός και στόχοι της μελέτης

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εξετάσει το ζήτημα της εκπρόθεσμης καταβολής ασφαλιστικών εισφορών και την αντιμετώπισή του από το διοικητικό δίκαιο. Για την επίτευξη του σκοπού της μελέτης, τέθηκαν οι ακόλουθοι επιμέρους στόχοι της εργασίας:

- Η μελέτη του φαινομένου της εισφοροδιαφυγής
- Η ανάλυση των προθεσμιών που ισχύουν για την εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών
 - Η ανάλυση των διοικητικών κυρώσεων που προβλέπονται για την εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών
 - Η αναφορά στην ποινική ευθύνη των εργοδοτών από την παράλειψη εμπρόθεσμης καταβολής ασφαλιστικών εισφορών
 - Η μελέτη των μέσων αναγκαστικής εκτέλεσης που προβλέπονται για τους οφειλέτες ασφαλιστικών εισφορών.

2. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Κοινωνική ασφάλιση

Η κοινωνική ασφάλιση είναι ο θεσμός που προωθεί την κοινωνική αλληλεγγύη και την αναδιανομή του εισοδήματος, καθώς με την εργοδοτική εισφορά συνεπικουρείται η αναδιανομή των εισοδημάτων και πραγματώνεται η κοινωνική αλληλεγγύη (Κρεμαλή, 2000).

Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης βασίζεται σε δύο στοιχεία: τη συμβολή των εργαζομένων και την κοινωνική αλληλεγγύη (Στεργίου, 2013). Η κοινωνική ασφάλιση, κατοχυρώνεται με το άρθρο 22, παρ. 5 του Συντάγματος και επιδιώκει την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων. Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα έχει δημόσιο, υποχρεωτικό και καθολικό χαρακτήρα (Αρ. 22 Σ). Για να επιτελέσει το ρόλο του ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, θα πρέπει πρωτίστως να είναι οικονομικά βιώσιμο. Η προστασία της βιωσιμότητάς του, όπως παγίως γίνεται δεκτό από την νομολογία, αποτελεί υποχρέωση του Κράτους- Νομοθέτη. (ΟλΣτΕ 734/2016).

Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 22, παρ. 5 του Συντάγματος ορίζει ότι «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως ορίζει ο νόμος». Με το άρθρο 22 παρ.5 του Συντάγματος επιβάλλεται ο δημόσιος και υποχρεωτικός χαρακτήρας της κοινωνικής ασφάλισης. Εργαζόμενοι εν προκειμένω δεν θεωρούνται μόνο τα πρόσωπα με εξαρτημένη σχέση εργασίας (ΣτΕ 158/1995), αλλά όλοι όσοι αποκτούν εισοδήμα από την εργασία τους, όπως αγρότες, αυτοαπασχολούμενοι, έμποροι (Στεργίου, 2013).

Περαιτέρω, με το άρθρο 25 παρ. 4 επιβάλλεται η υποχρέωση του εκάστοτε υπευθύνου πολίτη για την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών, με σκοπό την πραγμάτωση της κοινωνικής ασφάλισης, καθώς ορίζεται ότι «Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης». Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης διέπεται από τους όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, αναδιανομής του εισοδήματος και αλληλεγγύης των γενεών, όπως ρητά διατυπώνεται με το άρθρο 1 του νόμου 4387/2016. Λόγω του χαρακτήρα του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης ως κοινωνικού, οι ασφαλιστικές εισφορές εξαρτώνται από το ύψος και το είδος της εισφοροδοτικής ικανότητας των ασφαλισμένων. Έτσι εξασφαλίζεται η δικαιοσύνη στην ισοκατανομή των βαρών- εισφορών και η διαγενεακή

αλληλεγγύη, κατά την οποία οι ασφαλιστικά και οικονομικά ενεργοί πολίτες καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές που χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση των παροχών των συνταξιούχων των προηγούμενων γενεών. (Κρεμαλής 2000) Οι ασφαλιστικές εισφορές, αν και εμφανίζουν ορισμένες ομοιότητες με τους φόρους, εντούτοις δεν αποτελούν φόρο υπό την έννοια του άρθρου 78 του Συντάγματος. Αυτό πρακτικά έχει ως αποτέλεσμα ότι εισφορές δύνανται να επιβάλλονται κανονιστικά με νομοθετική εξουσιοδότηση και όχι υποχρεωτικά μέσω τυπικού νόμου (ΣτΕ 2964/1990).

2.2 Ασφαλιστικοί κίνδυνοι

Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στόχο έχει την κάλυψη των κινδύνων που αντιμετωπίζουν ή ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι ασφαλισμένοι. Ασφαλιστικοί κίνδυνοι θεωρούνται τα ζημιογόνα γεγονότα που μπορούν να μειώσουν το εισόδημα των εργαζομένων, όπως για παράδειγμα, το ενδεχόμενο ενός εργατικού ατυχήματος, η αναπηρία, το γήρας ή η ασθένεια (Στεργίου, 2003). Για το σκοπό αυτό, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, στην περίπτωση που επέρχεται ο ασφαλιστικός κίνδυνος, χορηγεί παροχές, που αναπληρώνουν την απώλεια εισοδήματος από την απασχόληση (Στεργίου, 2013).

Η κάλυψη των ασφαλιστικών κινδύνων προβλέφθηκε ήδη με το Νόμο 5733/32 ταυτόχρονα με την υποχρεωτική υπαγωγή των εργαζομένων στην κοινωνική ασφάλιση, δηλαδή στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (πλέον Ι.Κ.Α.). Ο ασφαλιστικός φορέας θα κάλυπτε τους εργαζομένους έναντι των κινδύνων ασθένειας, εργατικού ατυχήματος, γήρατος και θανάτου, κατά την επέλευση των οποίων το Ι.Κ.Α. προβλέπονταν ότι θα κατέβαλε παροχές, ώστε να αναπληρώνεται το απολεσθέν – λόγω του κινδύνου- εισόδημα. (Θεοδωρουλάκης & Κουμαριανός. 2012, σελ. 39)

Περαιτέρω, η κοινωνική ασφάλιση δεν αναπληρώνει μόνο το εισόδημα των εργαζομένων σε περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου, αλλά προωθεί και την ασφαλιστική αλληλεγγύη και την ανταποδοτικότητα, καθώς στηρίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών (Στεργίου, 2013).

2.3 Ασφαλιστικές εισφορές – πόροι του ασφαλιστικού συστήματος

Με τον προαναφερόμενο νόμο 5733/32, προβλέφθηκε η χρηματοδότηση του υπό σύσταση φορέα κοινωνικής ασφάλισης Ι.Κ.Α. να προέρχεται πρωτίστως και κατά μεγαλύτερο μέρος από τους εργοδότες και δευτερευόντως, με μικρότερη αναλογία, από τους εργαζόμενους.(Μαυρέας, 2008) Ο κυριότερος οικονομικός πόρος του ασφαλιστικού συστήματος στην Ελλάδα συνεχίζει να είναι η ασφαλιστική εισφορά (Παπαρηγοπούλου – Πεγλιβανίδη, 2016), καθώς το ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης έχει εισφοροκεντρικό χαρακτήρα. Καθώς οι ασφαλιστικές εισφορές είναι τα χρηματικά ποσά που καταβάλουν οι υπεύθυνοι καταβολής ασφαλιστικών εισφορών, δηλαδή οι εργαζόμενοι, οι αυτοαπασχολούμενοι και οι εργοδότες στον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα, με αντάλλαγμα την παροχή κοινωνικής προστασίας, τα έσοδα που συγκεντρώνονται από τις ασφαλιστικές εισφορές αποτελούν την κύρια πηγή χρηματοδότησης των παροχών. Ειδικά οι ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων με εξαρτημένη σχέση απασχόλησης διακρίνονται σε εργατικές και εργοδοτικές εισφορές. Πιο αναλυτικά¹:

- Οι εργατικές εισφορές υπολογίζονται ως ποσοστό επί των ακαθάριστων αποδοχών του εργαζόμενου, οι οποίες πρέπει να είναι ίσες ή μεγαλύτερες από τον κατώτατο μισθό. Οι εργατικές εισφορές παρακρατούνται από το μισθό του εργαζόμενου.
- Οι εργοδοτικές εισφορές επίσης αποτελούν ποσοστό επί του ακαθάριστου μισθού του εργαζόμενου και επιβαρύνουν τον εργοδότη. Μαζί με το μισθό, αποτελούν το μισθολογικό κόστος. Σε περίπτωση μη καταβολής ασφαλιστικών εισφορών ευθύνεται ο εργοδότης, ενώ το ασφαλιστικό ταμείο δεν μπορεί να στραφεί εναντίον του εργαζόμενου.

Στον αντίποδα των εισφορών εργαζομένων βρίσκονται οι εισφορές των αυτοαπασχολούμενων- ελευθέρων επαγγελματιών και των αγροτών, καθώς οι απασχολούμενοι στους επαγγελματικούς αυτούς κλάδους ασφαλισμένοι του πρώην ΟΑΕΕ, ΤΣΜΕΔΕ, ΤΣΑΥ, ΟΓΑ είναι υπόχρεοι οι ίδιοι για την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών τους. (Ν. 4387/2016, άρ.39 & 40)

¹ Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Διαθέσιμο στη ιστοσελίδα: www.efka.gov.gr

Οι ασφαλιστικές εισφορές αποτελούν το αντάλλαγμα – την ανταπόδοση που πληρώνει ο ασφαλισμένος για τις παροχές που λαμβάνει σε περίπτωση που επέλθει κάποιος ασφαλιστικός κίνδυνος. Η έννοια της εισφοράς σχετίζεται με την ασφαλιστική παροχή, όμως ανάλογα με τον τύπο του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να μεταβάλλεται ο ανταποδοτικός της χαρακτήρας. Επίσης, σύμφωνα με το ΔΕΚ (Απόφαση C-169/98), η ασφαλιστική εισφορά αποτελεί ειδικό αντάλλαγμα για την λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας κοινωνικής ασφάλισης, καθώς χωρίς τις ασφαλιστικές εισφορές τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης δεν θα ήταν βιώσιμα και δεν θα μπορούσαν να επιτελέσουν το σκοπό τους, δηλαδή να εξασφαλίζουν την παροχή εναλλακτικού εισοδήματος σε περίπτωση επέλευσης κάποιου ασφαλιστικού κινδύνου.

Ο κύριος και ενιαίος πλέον φορέας κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα είναι ο e-ΕΦΚΑ (Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης), ο οποίος συστάθηκε στα πλαίσια της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος της Ελλάδας ως Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης με το ν. 4387/2016. Με την σύστασή του, από την 01/01/2017, εντάχθηκαν στον ΕΦΚΑ στα πλαίσια της διοικητικής και λειτουργικής ενοποίησης που επιχειρήθηκε οι υφιστάμενοι φορείς κύριας κοινωνικής ασφάλισης. Ως θεμελιώδης δε αρχή του Φορέα προτάχθηκε, ήδη στο άρθρο 1 του Νόμου, η εξασφάλιση της αξιοπρεπούς διαβίωσης και της κοινωνικής προστασίας.

Οι πόροι του ασφαλιστικού συστήματος στην Ελλάδα προέρχονται από τις ασφαλιστικές εισφορές των υπόχρεων στην ασφάλιση πολιτών, τις προσόδους της περιουσίας του Φορέα, την απόδοση των κεφαλαίων που αποτελούν τα αποθεματικά και οποιοδήποτε άλλο έσοδο θα μπορούσε να θεσμοθετηθεί υπέρ του νέου οργανισμού. Επίσης, σύμφωνα με το άρ. 56 παρ. γ. ν. 4387/2016, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4455/2017, στους πόρους του ΕΦΚΑ προστέθηκε και η επιχορήγηση από τον κρατικό προϋπολογισμό με στόχο τη διασφάλιση της χρηματοδότησης της εθνικής σύνταξης και την εκπλήρωση της υποχρέωσης που έχει εν προκειμένω το Κράτος ως εγγυητής.

Κατά συνέπεια, η χρηματοδότηση του ασφαλιστικού συστήματος στην Ελλάδα έχει τριμερή χαρακτήρα, δηλαδή χρηματοδοτείται από τους εργαζόμενους, τους εργοδότες και το Κράτος. Το Κράτος δεν θεσμοθετεί απλά τα ζητήματα που αφορούν το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, αλλά συμμετέχει και στην χρηματοδότηση μέσω του κρατικού

προϋπολογισμού του. Λειτουργεί, μάλιστα, ως εγγυητής που διασφαλίζει την επάρκεια των παροχών και την βιωσιμότητα των ασφαλιστικών οργανισμών, ενώ φέρει την ευθύνη για την κάλυψη τυχόν ελλειμμάτων (ΟλΣτΕ 287/2015). Το Κράτος εγγυάται όχι μόνο την καταβολή των συντάξεων (εθνική και την ανταποδοτική), αλλά και την καταβολή των επικουρικών συντάξεων, όπως προκύπτει και από το άρθρο 2, παρ. 5 του νόμου 4387/2016.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι παρά την ολοένα αυξανόμενη χρηματοδότηση από το κράτος, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, δεν έχει απωλέσει τον εισφοροκεντρικό χαρακτήρα του, καθώς οι εισφορές συνεχίζουν να αποτελούν την κύρια πηγή της χρηματοδότησης του ασφαλιστικού μας συστήματος. (Π. Παπαρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Η εξέλιξη στο δίκαιο της κοινωνικής ασφαλίσεως, Αθήνα -Κομοτηνή 2004, σελ.254).

2.4 Αποδοχές

Η καταβολή μισθού αποτελεί την κυριότερη υποχρέωση του εργοδότη προς τον εργαζόμενο, ενώ από την πλευρά του, ο εργαζόμενος έχει υποχρέωση να παρέχει την εργασία του για ορισμένο ή αόριστο χρόνο, όπως ορίζεται από την σύμβαση εργασίας (άρθρο 648 ΑΚ). Σύμφωνα με τα άρθρα 648 και 649 του Αστικού Κώδικα και το άρθρο 1 της ΔΣΕ 95, η αντιπαροχή που οφείλει ο εργοδότης προς τον εργαζόμενο για την εργασία που ο τελευταίος προσέφερε στα πλαίσια της μεταξύ τους συμφωνίας. Σύμφωνα δε με την παρ. 1 του Κανονισμού Ασφάλισης Ι.Κ.Α. η εισφορά υπολογίζεται επί του μισθού.

Οι αποδοχές είναι το κύριο μέσο για την διαβίωση των ατόμων και καθώς αποτελούν τη βάση υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών, συνιστούν μία κεντρική και ευρεία έννοια για την κοινωνική ασφάλιση.

Οι ασφαλιστικές εισφορές προς τον ΕΦΚΑ υπολογίζονται ως ποσοστό επί των ακαθάριστων αποδοχών του εργαζόμενου. Αυτή η επιλογή των αποδοχών ως βάση υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών εκφράζει την αρχή της αναλογικότητας στην κοινωνική ασφάλιση.

Οι αποδοχές του μισθωτού περιλαμβάνουν το μισθό, τα επιδόματα, την υπερωριακή αμοιβή κτλ. Τα ποσοστά των εισφορών καθορίζονται από το είδος της

επιχείρησης, την τοποθεσία της έδρας, την εργασία που παρέχει ο εργαζόμενος και άλλους παράγοντες. Το συνολικό ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών στον Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης κυμαίνεται σε ποσοστό από 10 έως 55% επί των συνολικών αποδοχών του εργαζομένου.

Για τους μισθωτούς οι εισφορές δηλώνονται από τον εργοδότη μέσω της Αναλυτικής Περιοδικής Δήλωσης. Για την ασφαλιστική κατηγορία των ελευθέρων επαγγελματιών και των αυτοτελώς εργαζομένων ασφαλισμένων του πρώην ΟΑΕΕ, ΤΣΜΕΔΕ, ΤΣΑΥ, ΟΓΑ οι ασφαλιστικές εισφορές καταβάλλονται ανάλογα με την ασφαλιστική κατηγορία που έχει επιλέξει ο υπεύθυνος ασφαλισμένος. (Άρθρα 39 και 40 του ν.4387/2016, όπως αντικατ. από τα άρθρο 35 και 33 του ν. 4670/2020)

2.5 Ανταποδοτικότητα στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης

Η ασφαλιστική εισφορά θεωρείται η κύρια πηγή χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης, ενώ αποτελεί το αντάλλαγμα για τη λήψη παροχών έναντι των ασφαλιστικών κινδύνων. Η ανταποδοτικότητα στην κοινωνική ασφάλιση αφορά μόνο την εξάρτηση των παροχών από τις εισφορές, ενώ αντίθετα στην ιδιωτική ασφάλιση, η ανταποδοτικότητα αφορά την απόλυτη αναλογιστική αντιστοιχία μεταξύ του ασφάλιστρου και του ασφαλίσιματος.

Όμως, οι αποφάσεις για το ύψος των εισφορών, τους υπόχρεους, τις προσφερόμενες παροχές κτλ. λαμβάνονται στα πλαίσια του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και επηρεάζονται από τα χαρακτηριστικά που φέρει το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Τα ασφαλιστικά συστήματα διακρίνονται στα συστήματα Bismarck και συστήματα Beveridge. Τα πρώτα είναι συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, εστιάζουν στην κάλυψη των εργαζομένων, λαμβάνουν χρηματοδότηση από τις ασφαλιστικές εισφορές και προσφέρουν παροχές με βάση την αρχή της ανταποδοτικότητας. Αντίστοιχα, τα συστήματα Beveridge αποτελούν συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, που επιδιώκουν να καλύψουν καθολικά και ενιαία όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από το εισόδημα και την εργασία τους. Τα συστήματα αυτά χρηματοδοτούνται μέσω της φορολογίας. Στην πράξη, τα περισσότερα ασφαλιστικά συστήματα έχουν χαρακτηριστικά και από τους δύο παραπάνω τύπους συστημάτων (Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, 2016).

Τα συστήματα Bismarck εστιάζουν στον εργαζόμενο, ενώ τα συστήματα Beveridge αντιμετωπίζουν το άτομο ως πολίτη. Συνεπώς, τα συστήματα Bismarck καλύπτουν τους εργαζόμενους, ενώ τα συστήματα Beveridge επιδιώκουν να καλύψουν καθολικά τον πληθυσμό (Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, 2013). Τα συστήματα αυτά παρέχουν διαφορετικούς τρόπους πρόσβασης στην κοινωνική προστασία. Αυτοί οι τρόποι πρόσβασης είναι η κοινωνική ασφάλιση και η κοινωνική ασφάλεια (Στεργίου, 2013).

Στην Ελλάδα υπάρχει ένα μικτό σύστημα, το οποίο όμως βασίζεται στην χρηματοδότηση μέσω των ασφαλιστικών εισφορών. Η ασφαλιστική εισφορά αποτελεί το στοιχείο που παρέχει στον εργαζόμενο την δυνατότητα λήψης των ασφαλιστικών παροχών, αλλά και την ανάληψη από τον ασφαλιστικό φορέα των ασφαλιστικών κινδύνων, συνεπώς, με την καταβολή της δημιουργείται προσδοκία αντιπαροχής στην περίπτωση επέλευσης κάποιου ασφαλιστικού κινδύνου (Στεργίου, 2013; Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2013).

Στην Ελλάδα, το Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας αποτελείται από: την Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση, την Εθνική Κοινωνική Πρόνοια, το Εθνικό Σύστημα Υγειονομικής Περίθαλψης, τις Εθνικές μη ανταποδοτικές παροχές και τα Εθνικά Μέτρα Κοινωνικής Αποζημίωσης. Όσον αφορά την Εθνική Κοινωνική Ασφάλιση, αυτή περιλαμβάνει τα εξής:

- Τη δημόσια κύρια ασφάλιση
- Την επικουρική ασφάλιση
- Την επαγγελματική ασφάλιση
- Τις ιδιωτικές μορφές ασφάλισης

2.6 Διανεμητικό και κεφαλαιουχικό ασφαλιστικό σύστημα

Σε κάθε σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, ο εργαζόμενος συμμετέχει μέσω των ασφαλιστικών του εισφορών, που αποτελούν μέρος των αποδοχών του. Υπάρχουν δύο βασικοί τύποι χρηματοδότησης των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, το διανεμητικό και το κεφαλαιουχικό σύστημα (Σακελλαρόπουλος, 1999). Η χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης επηρεάζεται από την οργάνωσή του, αλλά και τα είδη και την έκταση των παροχών (Παπαρρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, 2010). Στην πράξη, τα περισσότερα ασφαλιστικά συστήματα έχουν στοιχεία και από τους δύο τύπους, επομένως, χαρακτηρίζονται μικτά.

Σε ένα διανεμητικό σύστημα οι εισφορές και τα λοιπά έσοδα των ασφαλιστικών φορέων δημιουργούν τις παροχές, καθώς οι εργαζόμενοι χρηματοδοτούν με τις εισφορές τους τις τρέχουσες συντάξεις. Ένα διανεμητικό σύστημα είναι το σύστημα στο οποίο οι ενεργοί εργαζόμενοι που συμμετέχουν σε αυτό κατανέμουν το εισόδημά τους προς τις προηγούμενες γενιές, ώστε να καταβάλλονται με ομαλό τρόπο οι συντάξεις. Ακολουθώς, όταν οι σημερινοί εργαζόμενοι συνταξιοδοτηθούν, οι συντάξεις τους θα καλύπτονται από τους τότε εργαζόμενους. Συνεπώς, κρίσιμο ρόλο στη λειτουργία, την αποτελεσματικότητα και την βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος έχουν ο αριθμός των εργαζομένων και των συνταξιούχων, το ύψος των εισφορών, τα όρια ηλικίας για τη συνταξιοδότηση κτλ (Σακελλαρόπουλος, 1999).

Το διανεμητικό σύστημα, όμως, για να λειτουργήσει απαιτείται να υπάρχει διαγενεακή αλληλεγγύη, ώστε να συμφωνούν οι νέοι εργαζόμενοι να χρηματοδοτούν με τις εισφορές τους τις συντάξεις των σημερινών συνταξιούχων. Επιπλέον, απαιτείται και ενδογενεακή αλληλεγγύη, καθώς το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών θα πρέπει να είναι ανάλογο των μισθών των εργαζομένων, ώστε να μειώνονται οι εισοδηματικές ανισότητες μεταξύ των εργαζόμενων που απασχολούνται την ίδια χρονική περίοδο (Espring – Andersen, 2006). Από τα παραπάνω στοιχεία, γίνεται σαφές ότι όταν επέρχονται αλλαγές στην κοινωνική σύσταση και τις συνθήκες στην αγορά εργασίας είναι πιθανό να υπάρξουν δυσαρέσκειες και αναταραχές στην λειτουργία του ασφαλιστικού συστήματος, οι οποίες το καθιστούν ευάλωτο. Αυτό συνέβη και με την πρόσφατη οικονομική κρίση στην Ελλάδα, όπου πολλοί εργαζόμενοι είδαν τους μισθούς τους να μειώνονται ή να απασχολούνται με ευέλικτες μορφές εργασίας (μειωμένο ωράριο, εκ περιτροπής εργασία κ.ά), με αποτέλεσμα τη μείωση των εισφορών που καταβάλλονταν, ενώ ταυτόχρονα, συνταξιοδοτήθηκε μια γενιά που αμείβονταν με υψηλές αμοιβές και εργάζονταν με πλήρη απασχόληση (Σολδάτος, 2009).

Στον τύπο του διανεμητικού ασφαλιστικού συστήματος, δημιουργείται ένας κύκλος ζωής. Όσο οι εισφορές είναι περισσότερες από τις παροχές, τότε τα χρήματα που περισσεύουν κατευθύνονται προς επένδυση. Αντιθέτως, όσο οι συνταξιούχοι καθίστανται περισσότεροι από τους εργαζόμενους, ελλοχεύει ο κίνδυνος να μην αρκούν οι εισφορές για να καλύψουν τις υποχρεώσεις των ταμείων- παροχές, οπότε οι ασφαλιστικοί φορείς καθίστανται ελλειμματικοί. Συνεπώς, η συνηθέστερη κριτική που δέχονται τα διανεμητικά συστήματα είναι ότι αναμένεται μακροχρόνια να αντιμετωπίσουν προβλήματα

βιωσιμότητας. Στην Ελλάδα, τα ταμεία βασικής ασφάλισης εφαρμόζουν το διανεμητικό σύστημα, ενώ τα ταμεία επικουρικής ασφάλισης λειτουργούν με κεφαλαιουχικό σύστημα (Βουρλούμης, 2005).

Στον αντίποδα διανεμητικού ασφαλιστικού συστήματος βρίσκεται ο τύπος του κεφαλαιουχικού ασφαλιστικού συστήματος. Σε ένα κεφαλαιουχικό σύστημα, οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται από τους υπόχρεους εργαζόμενους, κατατίθενται σε ένα λογαριασμό, μέσω του οποίου ο εργαζόμενος θα λάβει τη σύνταξή του. Βάση του κεφαλαιουχικού συστήματος αποτελεί η σύνθεση κεφαλαίου που προκύπτει από τους πόρους των ασφαλιστικών ταμείων, το οποίο επενδύεται και μέσω αυτού αποδίδονται οι διάφορες παροχές. Σε αυτό τον τύπο ασφαλιστικού συστήματος, οι ασφαλισμένοι απολαμβάνουν παροχές, οι οποίες εξαρτώνται από το ύψος των εισφορών που έχουν πληρώσει. Ως εκ τούτου, οι ίδιοι οι ασφαλισμένοι ενδιαφέρονται για την βιωσιμότητα των ασφαλιστικών τους φορέων. Σε αυτά τα συστήματα είναι πιο πιθανό οι παροχές να έχουν αναλογική σχέση με τις εισφορές, όμως αυτό δεν είναι απαραίτητο (Βουρλούμης, 2005).

Τα κεφαλαιουχικά συστήματα, σε αντίθεση με τα διανεμητικά συστήματα, δεν εξαρτώνται από τις συνθήκες στο εργασιακό και το κοινωνικό περιβάλλον, ούτε από το πλήθος των εργαζομένων και των συνταξιούχων σε κάθε γενιά, αλλά εξαρτώνται περισσότερο από τις επιδόσεις των χρηματαγορών και των κεφαλαιαγορών, στις οποίες επενδύονται τα ποσά που προκύπτουν από τις ασφαλιστικές εισφορές. Επίσης, το κεφαλαιουχικό σύστημα είναι περισσότερο ευάλωτο σε παράγοντες και απειλές, όπως είναι ο πληθωρισμός, οι χρηματιστηριακές κρίσεις, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες και άλλες οικονομικές μεταβλητές (Σολδάτος, 2009).

3. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

3.1 Η υποχρέωση καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών

Όπως έχει αναλυθεί, η συγκέντρωση των εισφορών έχει ως στόχο τη χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Η είσπραξη, συνεπώς των εισφορών αποτελεί την αναγκαία προϋπόθεση για την πραγμάτωση του σκοπού της κοινωνικής ασφάλισης, οι δε εισφορές αποτελούν, όπως αναλύθηκε παραπάνω, τον πυρήνα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

Με κριτήριο το χρόνο καταβολής του οι ασφαλιστικές εισφορές διακρίνονται:

- α) σε τρέχουσες ασφαλιστικές εισφορές
- β) σε καθυστερούμενες ασφαλιστικές εισφορές
- γ) σε ληξιπρόθεσμες ασφαλιστικές εισφορές

Ειδικότερα:

α) Τρέχουσες χαρακτηρίζονται οι ασφαλιστικές εισφορές, η καταβολή των οποίων πρέπει να διενεργηθεί έως την καταληκτική ημερομηνία που έχει οριστεί για την εμπρόθεσμη καταβολή τους.

β) Καθυστερούμενες χαρακτηρίζονται οι ασφαλιστικές εισφορές που δεν έχουν εισπραχθεί μέχρι την καταληκτική ημερομηνία που είχε οριστεί για την είσπραξή τους.

γ) Ληξιπρόθεσμες χαρακτηρίζονται οι καθυστερούμενες ασφαλιστικές για τις οποίες έχει συνταχθεί πράξη με την οποία καταγράφεται η οφειλή των καθυστερούμενων ασφαλιστικών εισφορών. Η πράξη αυτή ονομάζεται κατά κανόνα «Πράξη Βεβαίωσης οφειλής», άλλως «Πράξη», ή «Πράξη Επιβολής Εισφορών».

Από νομικής άποψης, η Πράξη Βεβαίωσης Οφειλής αποτελεί ειδική διοικητική πράξη, με την οποία καταγράφεται η οφειλή, λαμβάνει έναν μοναδικό αριθμό και αποκτά όλα τα τυπικά χαρακτηριστικά, ώστε να αποτελέσει νόμιμο τίτλο ώστε να ενεργοποιηθεί η διαδικασία της είσπραξης του ποσού που με αυτή βεβαιώνεται ως δημόσιο έσοδο σύμφωνα

με τον ΚΕΔΕ. Ειδικότερα και σύμφωνα με το άρθρο 2α του ΚΕΔΕ, πρόκειται για νόμιμο τίτλο, έγγραφο με το οποίο η Αρχή προσδιορίζει, σύννομα, τον οφειλέτη, το είδος, το ύψος του ποσού της απαίτησης και το λόγο της οφειλής.

Ειδικότερα, ως οφειλέτης της Πράξης στην εξαρτημένη εργασία υπεύθυνος για την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών των μισθωτών είναι ο εργοδότης, άλλως τα «φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου για λογαριασμό των οποίων παρέχουν την εργασία τους τα υπαγόμενα σε ασφάλιση πρόσωπα». (Άρθρο 8 παρ. 3 Ν.1846/51).

Συγκεκριμένα ο εργοδότης είναι υπεύθυνος για να καταβάλει ολόκληρη την ασφαλιστική εισφορά του εργαζόμενου μισθωτού, δηλαδή το ποσό της εργατικής και της εργοδοτικής εισφοράς για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο εργαζόμενος παρείχε την εργασία του. Συνεπώς, η προθεσμία καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών συνδέεται άμεσα με τη χρονική περίοδο παροχής της εργασίας. Χρονική περίοδος εν προκειμένω θεωρείται ο ημερολογιακός μήνας. Οι εισφορές των μισθωτών μίας μισθολογικού περιόδου καταβάλλονται, μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επόμενου μήνα. Οι ασφαλιστικές εισφορές που αφορούν Δώρο Χριστουγέννων, Δώρο Πάσχα ή Επίδομα Αδείας των εργαζομένων έχουν προθεσμία καταβολής την τελευταία για τις δημόσιες υπηρεσίες εργάσιμη ημέρα του Φεβρουαρίου που ακολουθεί, του Απριλίου και αυτής του μήνα εντός του οποίου χορηγήθηκε η άδεια, αντίστοιχα. (Άρθρο 26 παρ. 3 Ν.1846/51). Σημειώνεται ότι όταν ο εργοδότης είναι το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ και οι Ο.Τ.Α. α' και β' Βαθμού, η προθεσμία καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών λήγει κατά ένα μήνα μετά το μήνα που ισχύει στις περιπτώσεις των εργοδοτών του ιδιωτικού τομέα. (Ν.1846/51, Άρθρο 26 παρ. 3 εδ. γ).

Στην περίπτωση που ο ο εργοδότης δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του για την καταβολή των εισφορών ή την εύρυθμη καταβολή των εισφορών δημιουργείται μια μη ομαλή κοινωνικοασφαλιστική σχέση, καθώς ο ασφαλιστικός φορέας υποχρεούται να καταβάλει τις παροχές στον ασφαλισμένο, παρότι δεν έχει εισπράξει τις εισφορές από τον εργοδότη (αρ. 26, παρ. 7, ν. 1846/1951). Αυτό συμβαίνει γιατί το πρόσωπο του δικαιούχου της ασφαλιστικής παροχής δεν συμπίπτει με το πρόσωπο του υπόχρεου της καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών. Για να αποτρέπεται το φαινόμενο αυτό ο νομοθέτης έχει ορίσει

ότι οι ασφαλιστικές εισφορές που δεν έχουν καταβληθεί εμπρόθεσμα να επιβαρύνονται με «Πρόσθετο Τέλος» από την επομένη κιόλας ημέρα της λήξης της εκάστοτε προθεσμίας καταβολής. Αντίστοιχα, οι ασφαλιστικές εισφορές που αφορούν ασφάλιση των αυτοαπασχολούμενων, ελευθέρων επαγγελματιών, αγροτών κλπ. υπολογίζονται με ημερολογιακό μήνα και καταβάλλονται μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επόμενου μήνα της απασχόλησης. (Ν. 4387/2016 άρθρο 39 παρ. 13 και άρθρο 40 παρ.7)

3.2 Οι κανόνες και αρχές του Διοικητικού Δικαίου στην εισφοροδιαφυγή και την εκπρόθεσμη καταβολή

Με δεδομένο ότι το διοικητικό δίκαιο είναι ο κλάδος του δικαίου με τον οποίο ρυθμίζονται τόσο η λειτουργία και οργάνωση της διοίκησης, όσο και οι σχέσεις της διοίκησης με τους πολίτες και τις διάφορες κρατικές λειτουργίες (Π. Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, Εκδ. Σάκκουλα 2015, σελ. 4), θα πρέπει εν προκειμένω να αναλυθούν οι αρχές του διοικητικού δικαίου με τις οποίες ρυθμίζονται τα θέματα της καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών και, κυρίως, της εκπρόθεσμης καταβολής αυτών των ασφαλιστικών εισφορών.

Οι αρχές και οι κανόνες του διοικητικού δικαίου που αφορούν το θέμα μας συνοψίζονται ως εξής

- i. Η αρχή της νομιμότητας. Θεμελιώδη αρχή της διοικητικής δράσης υπό τη μορφή της κρατικής δραστηριότητας αποτελεί η αρχή της νομιμότητας. Η αρχή αυτή κατοχυρώνεται ήδη στο Σύνταγμα στις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 3, στο άρθρο 5 παρ. 3, στο άρθρο 43 παρ. 1, αλλά και σε άλλα άρθρα. Σύμφωνα με την αρχή αυτή η ίδια η διοίκηση υπόκειται στους κανόνες δικαίου και η δράση της οφείλει να ερίζεται στις θεσπιζόμενες ρυθμίσεις της νομοθετικής εξουσίας. (Π. Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, Εκδ. Σάκκουλα 2015, σελ. 141). Για το λόγο αυτό το δίκαιο θέτει τα όρια της διοικητικής δραστηριότητας, εντός της οποίας οφείλει να κινείται η εκτελεστική εξουσία- διοίκηση. Έτσι, κατά την άσκηση της λειτουργίας τους, τα όργανα της διοίκησης οφείλουν να δρουν πάντοτε σύμφωνα με το νόμο και περαιτέρω, η δράση της διοίκησης οφείλει να μην έρχεται σε αντίθεση με το νόμο, δηλαδή τους ισχύοντες κανόνες δικαίου. (Β. Παπαρηγορίου, Εισηγήσεις Διοικητικού Δικαίου, Τεύχος Α', Εκδ. Σάκκουλα 2010, σελ. 188)

ii. Η αρχή της χρηστής διοίκησης. Αν και η αρχή αυτή δεν έχει συνταγματική κατοχύρωση, όπως η προαναφερθείσα αρχή της νομιμότητας, είναι τόσο σημαντική και χρησιμοποιείται μεταξύ ως αρχή που διέπει τη διοικητική διαδικασία, τις σχέσεις δηλαδή των πολιτών με τη Διοίκηση. Με την αρχή αυτή επιτάσσεται στη διοίκηση να ασκεί τα καθήκοντά της σύννομα, καλόπιστα και με γνώμονα το γενικό περί δικαίου αίσθημα και τα χρηστά ήθη, ώστε να επέρχονται δίκαιες λύσεις για τους διοικούμενους πολίτες.

iii. Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου. Η αρχή αυτή προέρχεται από την συνταγματικά κατοχυρωμένη στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος, αρχή της προστασίας της προσωπικότητας, την αρχή της νομιμότητας, την αρχή της ασφάλειας του δικαίου και την αρχή του κράτους δικαίου. Με την αρχή αυτή προστατεύεται η προσδοκία του διοικούμενου πολίτη για την ευστάθεια και την προβλεψιμότητα των διαμορφωμένων πραγματικών ή νομικών καταστάσεων που τον αφορούν, ώστε αυτές να μη μεταβάλλονται με τρόπο απρόβλεπτο ή ξαφνικό και στα πλαίσια αυτών να προβαίνει σε μακροπρόθεσμες επιλογές που αφορούν τον ίδιο, την οικογένειά του ή το κοινωνικό σύνολο. Η αρχή προϋποθέτει τη μη μεταβολή των αντικειμενικών στοιχείων του δικαίου που δημιουργούν τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στους διοικούμενους, παρά μόνο όταν παρασχεθούν οι απαραίτητες αποσαφηνίσεις και προβλέψεις των νόμων με τους οποίους πρόκειται να περιοριστεί δικαίωμα αυτών για λόγους δημοσίου συμφέροντος. (Σ. Δεληκωστόπουλος, Η προστασία της εμπιστοσύνης εν τω διοικητικό δικαίω, 1969, σελ. 13- 16)

iv. Η αρχή της αναλογικότητας. Με την αρχή αυτή που κατοχυρώνεται ρητά στο άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι τα δικαιώματα και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Στα πλαίσια της εγγύησης αυτής τα όργανα του Κράτους υποχρεούνται να διασφαλίζουν την αποτελεσματική ενάσκηση των δικαιωμάτων. Οι τυχόν περιορισμοί στα δικαιώματα θα πρέπει είτε να προβλέπονται απευθείας από το νόμο ή το Σύνταγμα, με την προϋπόθεση ότι υπάρχει επιφύλαξη υπέρ του νόμου και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας. Με βάση την αρχή της αναλογικότητας, η κρατική εξουσία υποχρεούται να ρυθμίζει έναν περιορισμό στα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα του διοικούμενου με μέτρα που είναι πρόσφορα και απαραίτητα για την επίτευξη του στόχου που επιδιώκεται με τον περιορισμό, ο δε

περιορισμός να μην μπορεί να επιβληθεί με ηπιότερα μέτρα και να τελεί σε σχέση αναλογίας προς το προστατευόμενο θεμελιώδες δικαίωμα. (Χρ. Ακριβοπούλου- Χ. Ανθόπουλος, Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 2015)

ν. Η αρχή της προηγούμενης ακρόασης. Με την αρχή αυτή που κατοχυρώνεται ρητά στο άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος, παρέχεται το δικαίωμα του διοικούμενου πριν από την έκδοση μιας ατομικής διοικητικής πράξης να προβάλλει τις απόψεις του και να χορηγήσει στη Διοίκηση πληροφορίες σχετικές με την υπόθεσή του, αυτή που αφορά η έκδοση της διοικητικής πράξης. Με την αρχή της προηγούμενης ακρόασης η Διοίκηση λαμβάνει πληρέστερη ενημέρωση από το διοικούμενο και, κατά συνέπεια, σχηματίζει ακριβέστερη κρίση, γεγονός που με τη σειρά του αποτρέπει την πολυέξοδη και χρονοβόρα προσφυγή στη δικαιοσύνη. Η προηγούμενη ακρόαση του διοικούμενου δεν είναι απαιτητή από το νόμο, όταν πρόκειται για, βάσει δεσμίας αρμοδιότητας, κρίση της Διοίκησης περί συνδρομής των νομίμων προϋποθέσεων έκδοσης της διοικητικής πράξης, που όμως ερίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα. (Π. Δαγτόγλου, Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 2015). Τα αντικειμενικά δεδομένα εν προκειμένω δεν συνδέονται με την υποκειμενική συμπεριφορά του διοικούμενου, (ΣτΕ 1145/2008, ΣτΕ 2373/1996)

Περαιτέρω, υφίσταται το εθνικό δίκαιο κοινωνικής ασφάλισης που περιλαμβάνει συνταγματικές διατάξεις, εθνικούς νόμους, και πράξεις της Διοίκησης, που εξειδικεύουν και ερμηνεύουν γενικότερες νομοθετικές διατάξεις και δημιουργεί ένα πλαίσιο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων μεταξύ του κράτους (εν προκειμένω με τη μορφή των φορέων κοινωνικής ασφάλισης) και των ασφαλισμένων ή υπόχρεων για την ασφάλιση τρίτων (εργοδοτών).(Κ. Κρεμαλή, Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αθήνα-Κομοτηνή, 1985, σελ. 28.) Ακόμη, έχουν ενσωματωθεί στην εθνική έννομη τάξη και κανόνες του διεθνούς δικαίου κοινωνικής ασφάλισης αλλά και του ευρωπαϊκού ενωσιακού δικαίου (Σολωμός, 2006). Ιεραρχικά ανώτεροι είναι οι κανόνες που περιλαμβάνονται στο Σύνταγμα της Ελλάδας. Το Σύνταγμα προστατεύει το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση με το άρθρο 22, παρ. 5, το οποίο ορίζει ότι «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως ο νόμος ορίζει». Όσον αφορά τις υπερεθνικές πηγές (όπως π.χ., ενωσιακό δίκαιο, διεθνείς συμβάσεις κτλ), η Ελλάδα έχει συνάψει μια σειρά από διμερείς και πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις κοινωνικής ασφάλειας, οι οποίες

στοχεύουν κυρίως στην ίση ασφαλιστική μεταχείριση υπηκόων των συμβαλλόμενων χωρών που μετακινούνται προς εργασία από κάποια χώρα σε άλλη.

Οι αρχές και οι κανόνες που διέπουν την κοινωνική ασφάλιση συνοψίζονται εν προκειμένω ως εξής:

i. Η αρχή της εύνοιας των ασφαλισμένων. Σύμφωνα με αυτή την αρχή, το Κράτος πρέπει να μεριμνά υπέρ των προσώπων που έχουν ανάγκη για κοινωνική προστασία. Επίσης, τα όργανα του ασφαλιστικού συστήματος θα πρέπει να υιοθετούν την πιο επιεική ερμηνεία για τον ασφαλισμένο (Στεργίου, 2013). Μάλιστα, σύμφωνα με το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών (ΔΕφΑθ 2694/2006), η αρχή της επιείκειας υπερτερεί της αρχής της νομιμότητας στην έκδοση ασφαλιστικής διοικητικής πράξης.

ii. Η αρχή της μη αναδρομικής επιβολής εισφορών. Η αναδρομική επιβολή εισφορών σε βάρος του εργοδότη δεν επιτρέπεται αν από τη συμπεριφορά των οργάνων του Ταμείου (Στεργίου, 2014): (α) Δημιουργήθηκε από μακρού χρόνου στον υπόχρεο η σταθερή και δικαιολογημένη πεποίθηση ότι δεν οφείλει ασφαλιστικές εισφορές, (β) Η σχετική συμπεριφορά των οργάνων του φορέα εκδηλώθηκε με θετικές ενέργειες και όχι απλώς με αδράνεια άσκησης του προσήκοντος ελέγχου, (γ) Η επιβληθείσα επιβάρυνση θα κλονίσει την οικονομική σταθερότητα του ασφαλισμένου ή του υπόχρεου καταβολής εισφορών.

iii. Η αρχή της στενής ερμηνείας των διατάξεων. Οι συνταξιοδοτικές κυρίως διατάξεις πρέπει να ερμηνεύονται στενά και δεν επιτρέπεται με διασταλτική ερμηνεία ή ανάλογη εφαρμογή τους να διευρύνεται ο κύκλος των δικαιούχων ή να καθίστανται ευνοϊκότερες οι προϋποθέσεις αναγνώρισης συνταξιοδοτικού δικαιώματος (ΔΕΘ 101/2005).

Οι παραπάνω αρχές προκύπτουν από τη διατύπωση των ισχυουσών νομοθετικών διατάξεων και από την ερμηνεία του ισχύοντος δικαίου, όπως αυτό εξελίσσεται μέσω της νομολογίας των ανώτατων δικαστηρίων. Οι υπεύθυνοι για την εφαρμογή των κανόνων του δικαίου κοινωνικής ασφάλισης προσφεύγουν στις αρχές αυτές για να προσαρμόζουν τις νομοθετικές ρυθμίσεις στην εκάστοτε περίπτωση και στις νέες συνθήκες που προκύπτουν. Η παραβίαση των αρχών αυτών, αποτελεί λόγο για την ακύρωση των πράξεων που εκδίδουν οι ασφαλιστικοί φορείς.

Η νομοθεσία, αναγνωρίζοντας την αξία της εύρυθμης εισπραξης των ασφαλιστικών εισφορών σε σχέση με την πραγμάτωση του σκοπού του ασφαλιστικού συστήματος, ρυθμίζει το φαινόμενο της εκπρόθεσμης καταβολής, με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκαλεί η καθυστερημένη εισπραξη των εισφορών στην επίτευξη του σκοπού της πραγμάτωσης της χορήγησης των παροχών.

Ο ν. 4075/2012 (αρ. 21, το οποίο αντικαθιστά τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 27 του Α. Ν. 1846/1951, όπως αντικαταστάθηκαν τελικά με το άρθρο 9 παρ. 6 του ν. 3232/2004 ορίζει τα εξής: «1. Ασφαλιστικές εισφορές υπέρ του ΙΚΑ - ΕΤΑΜ, οι οποίες δεν καταβάλλονται εμπροθέσμως, επιβαρύνονται με πρόσθετο τέλος από την επόμενη ημέρα εκείνης κατά την οποία έληξε η κατά νόμο προθεσμία καταβολής τους. Ως ασφαλιστικές εισφορές νοούνται και οι εισφορές υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού Δώρων Εργατοτεχνιτών Οικοδόμων (ΕΛΔΕΟ), καθώς και οι εισφορές που συνεισπράττονται από το ΙΚΑ - ΕΤΑΜ. Κάθε φορά που εισπράττονται απαιτήσεις από τις παραπάνω αιτίες, συνεισπράττεται υποχρεωτικά και η προσαύξηση λόγω εκπρόθεσμης καταβολής που αναλογεί στο καταβαλλόμενο ποσό. Το ποσοστό του πρόσθετου τέλους ορίζεται σε 3% για το διάστημα καθυστέρησης που αντιστοιχεί στην επομένη της προθεσμίας λήξης της προθεσμίας καταβολής και μέχρι το ημερολογιακό τέλος του μήνα αυτού και σε 1% για κάθε επόμενο μήνα και μέχρι 100% συνολικά. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής ως μήνας θεωρείται ο ημερολογιακός μήνας. Στις διατάξεις της παραγράφου αυτής υπάγονται όλες οι οφειλόμενες ασφαλιστικές εισφορές ανεξάρτητα από τις μισθολογικές περιόδους στις οποίες ανάγονται.»

Επίσης, ο Ν. 4305/2014 ρυθμίζει τις ληξιπρόθεσμες οφειλές προς τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης. Με τη ρύθμιση αυτή, διαμορφώθηκε ένα ευνοϊκό, δίκαιο και εύελκτο σύστημα ρύθμισης οφειλών, που επιτρέπει την εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών με σημαντικές εκπτώσεις σε πρόστιμα, προσαυξήσεις και λοιπές επιβαρύνσεις που φθάνουν ως και την πλήρη απαλλαγή αυτών. Επίσης, εξασφαλίζεται η ίση μεταχείριση των οφειλετών που υπήχθησαν στη ρύθμιση της «νέας αρχής» του Ν. 4152/2013 και ήταν συνεπείς, με τους υπαγόμενους στη νέα ρύθμιση, ενώ επιπλέον για όσους διατηρήσουν τη ρύθμιση της «νέας αρχής» του Ν.4152/2013, προβλέπεται το πρόσθετο ευεργέτημα της μείωσης των προσαυξήσεων, τελών καθυστέρησης και λοιπών επιβαρύνσεων, αναδρομικά από την ημερομηνία ένταξης στη ρύθμιση της Νέας Αρχής του Ν.4152/2013, κατά ποσοστό 20%.

3.3 Η διάρκεια υποχρέωσης καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών

Η ικανότητα του ασφαλιστικού φορέα να εισπράξει τις ασφαλιστικές εισφορές έχει συγκεκριμένη χρονική διάρκεια. Το δικαίωμα για είσπραξη των εισφορών μπορεί να ασκηθεί εντός του χρονικού διαστήματος της παραγραφής της αξίωσης, ενώ μετά από αυτό το χρόνο, η ενοχή αποσβένεται. Πιο συγκεκριμένα, οι απαιτήσεις του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ παραγραφόταν μετά από μια δεκαετία από την λήξη του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο κατέστησαν απαιτητές (σύμφωνα με το Α.Ν. 1846/51, άρθρο 27, παρ. 7).

Στη συνέχεια, λόγω της σύστασης του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης με τον οποίο θα συντελούνταν για πρώτη φορά ουσιαστική ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων, κρίθηκε στη σχετική Αιτιολογική Έκθεση, ότι για να υλοποιηθεί η ένταξη των Ταμείων χωρίς λειτουργικά και οργανωτικά προβλήματα, θα έπρεπε να ρυθμιστούν σχετικά τα θέματα με τα χρέη των Ταμείων. Έτσι ορίστηκε σύμφωνα με το άρ. 95 παρ.1 του ν. 4387/2016, ότι από την έναρξη ισχύος του Νόμου, όλες οι απαιτήσεις των εντασσομένων στον Ε.Φ.Κ.Α. Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης από μη καταβληθείσες ασφαλιστικές εισφορές θα υπόκεινταν σε εικοσαετή παραγραφή, η οποία θα άρχιζε από την πρώτη μέρα του επόμενου έτους εντός του οποίου παρασχέθηκε η ασφαλιστέα εργασία ή υπηρεσία. Η ρύθμιση αυτή δε θα τύγγανε εφαρμογής στις ήδη παραγραμμένες - παραγεγραμμένες σύμφωνα με τις διατάξεις που ίσχυαν κατά την έναρξη του Νόμου. Η παραγραφή των απαιτήσεων που είχαν γεννηθεί έως την έναρξη ισχύος της εν λόγω διάταξης αλλά δεν είχαν υποπέσει σε παραγραφή κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου, ορίστηκε ως εικοσαετής και ξεκίνησε από την πρώτη μέρα του επόμενου έτους εντός του οποίου παρασχέθηκε η ασφαλιστέα εργασία ή υπηρεσία.

Σχετικά με τη διάρκεια υποχρέωσης καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών αξίζει στο σημείο αυτό να αναφερθεί η απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας με αριθμό Α1833/2021 η οποία εκδόθηκε μέσω της διαδικασίας της πιλοτικής δίκης, του άρθρου 1 παρ. 1 του ν.390/2010, καθώς το θέμα της παραγραφής των ασφαλιστικών εισφορών είναι ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που επιφέρει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. Η απόφαση έκρινε ότι η εικοσαετής παραγραφή που ορίστηκε με το άρθρο 95 παρ. 1 του ν.4387/2016 είναι αντισυνταγματική, καθώς έρχεται

σε αντίθεση με την αρχή της ασφάλειας του δικαίου και την αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικούμενου. Η απόφαση θεωρεί ότι οι διατάξεις που προβλέπουν την επιβολή ασφαλιστικών εισφορών είναι δυνατόν να επιφέρουν δυσμενείς οικονομικές συνέπειες και ότι ο εκ μέρους του διοικούμενου έλεγχος της συμμόρφωσής του με τους κανόνες της ασφαλιστικής νομοθεσίας δεν μπορεί να τίθεται «επ' αόριστον εν αμφιβόλω». Για το λόγο αυτό επιβάλλεται από την αρχή της ασφάλειας του δικαίου, θεωρεί η απόφαση, η προθεσμία παραγραφής να είναι a priori ορισμένη και να είναι δυνατή η πρόβλεψη της διάρκειας της από τον διοικούμενο, ώστε να μην καταλογίζεται μετά την παρέλευσή της οποιαδήποτε επιβάρυνση. Ακόμη η προθεσμία παραγραφής πρέπει να είναι εύλογη, σχετικά σύντομη και αναγκαία σύμφωνα με το πνεύμα της αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ' του Συντάγματος) και να διασφαλίζεται με αυτή τη διάρκεια τόσο το δικαίωμα άμυνας των υπόχρεων καταβολής ασφαλιστικών εισφορών στην αποδεικτική διαδικασία στα πλαίσια της έννομης προστασίας.(άρθρο 20 παρ. 1 Συντάγματος), όσο και η αποτροπή του κινδύνου της οικονομικής εξουθένωσης που μπορεί να δημιουργηθεί λόγω καταλογισμού συσσωρευμένων για σειρά ετών εισφορών. Προκειμένου οι διοικούμενοι υπόχρεοι ασφαλιστικών εισφορών να μην αιφνιδιάζονται και να έχουν τη δυνατότητα προγραμματισμού της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, θα πρέπει να λαμβάνουν γνώση των υποχρεώσεών τους σε χρονικό σημείο κοντινό στην ασφαλιστέα εργασία τους, γεγονός που θα μπορούσε, εν τέλει, να συμβάλει θετικά και στην εθνική οικονομία-δημόσιο συμφέρον. Η παραγραφή με τα ανωτέρω χαρακτηριστικά ενδυναμώνει τη σχέση εμπιστοσύνης των διοικουμένων προς τη Διοίκηση, απαραίτητη προϋπόθεση σε ένα κράτος δικαίου.

3.4 Εισφοροδιαφυγή

Ο όρος εισφοροδιαφυγή χρησιμοποιείται για να περιγράψει το πρόβλημα της μη καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών, και μπορεί να είναι πλήρης ή μερική. Μάλιστα, μια ακραία της μορφή μπορεί να θεωρηθεί και η αδήλωτη εργασία. Η εισφοροδιαφυγή με την στενή έννοια θεωρείται η μη εμπρόθεσμη ή η προσήκουσα σε σχέση με την πραγματική παροχή εργασίας, καταβολή εισφορών στα ασφαλιστικά Ταμεία. Επίσης, η εισφοροδιαφυγή με την ευρεία έννοια μπορεί να αφορά τη μη ασφάλιση κάποιων

εργαζομένων για το σύνολο των αποδοχών τους ή για το σύνολο του χρόνου εργασίας τους, η ασφάλιση εργαζομένων με άλλη ειδικότητα για την αποφυγή πρόσθετων εισφορών κτλ. Συνεπώς, και η εκπρόθεσμη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών μπορεί να θεωρηθεί εισφοροδιαφυγή (Στεργίου, 2003).

Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO) αναφέρει ότι «τα προβλήματα συμμόρφωσης, παρόλο που ποικίλλουν στην πολυπλοκότητα και την ένταση, είναι κοινά και τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να λάβουν μέτρα για να εξασφαλίσουν τη συλλογή εισφορών» (ILO, 1998).

Η εισφοροδιαφυγή συμβαίνει όταν οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες δεν καταβάλλουν καθόλου, ή καταβάλλουν μερικώς τις απαιτούμενες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, ακόμη δε, όταν τις καταβάλλουν μεν, εκπρόθεσμα δε. Οι εργοδότες χρησιμοποιούν μια σειρά στρατηγικών για να αποφύγουν τις εισφορές. Αποτυγχάνουν να εγγράψουν μερικούς ή όλους τους υπαλλήλους τους στον αρμόδιο ασφαλιστικό φορέα, προσλαμβάνουν εργαζομένους άτυπα και όχι ως μέρος της επίσημης μισθοδοσίας, ισχυρίζονται ότι οι εργαζόμενοι είναι εργολάβοι και όχι υπάλληλοι ή δεν καταβάλλουν τις απαιτούμενες εισφορές για τους εγγεγραμμένους υπαλλήλους τους. Οι εργοδότες πληρώνουν επίσης μειωμένες εισφορές ή τις καταβάλλουν εκπρόθεσμα. Οι εργαζόμενοι μπορεί να μην γνωρίζουν για την εισφοροδιαφυγή, καθώς δεν υπάρχει τρόπος να ελέγξουν τις εισφορές που καταβάλλουν οι εργοδότες για λογαριασμό τους (Bailey & Turner, 2001).

Οι πιο συνηθισμένοι λόγοι που δίνονται για μη συμμόρφωση είναι το οικονομικό κέρδος και η αναποτελεσματική επιβολή (Pearson, 2007). Το τελευταίο είναι ένα ιδιαίτερα οξύ πρόβλημα, επειδή πολλές κυβερνήσεις είναι απρόθυμες να επιβάλουν κυρώσεις σε μη συμμορφούμενες εταιρείες επειδή φοβούνται ότι αυτό μπορεί να προκαλέσει το κλείσιμο των επιχειρήσεων ή να δώσει την εντύπωση ότι οι ρυθμιστικές αρχές δεν είναι φιλικές προς τους επενδυτές (Schwartz, 2003).

Σύμφωνα με το Μπούρλο (2010), οι αιτίες που οδηγούν στην εισφοροδιαφυγή είναι οι εξής:

- Η μη ύπαρξη κοινωνικοασφαλιστικής συνείδησης
- Η πραγματική οικονομική αδυναμία του εργοδότη
- Η υπερβολικό ύψος των ασφαλιστικών εισφορών

- Η περιορισμένη εφαρμογή της αρχής της αναλογικής ανταποδοτικότητας στις συντάξεις
 - Η πολυπλοκότητα της νομοθεσίας
 - Η έλλειψη νομοθετικής ρύθμισης για μη τυπικές μορφές εργασίας.
 - Η γραφειοκρατία για την ένταξη στο σύστημα
 - Ο βαθμός οργάνωσης της αγοράς
 - Η οργάνωση των ασφαλιστικών υπηρεσιών
 - Ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων
 - Η έκταση της παραοικονομίας
 - Οι συχνές ευνοϊκές ρυθμίσεις
 - Η έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ των διάφορων φορέων του δημοσίου
 - Η έλλειψη μηχανοργάνωσης
 - Η έλλειψη πολιτικής βούλησης

Έχουν εντοπιστεί ορισμένες έρευνες που εντυφούν στο φαινόμενο της εισφοροδιαφυγής. Οι Bailey και Turner (2001) προσδιορίζουν τις συνέπειες της ατελούς συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις κοινωνικής ασφάλισης για τη διαχείριση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και λαμβάνουν μέτρα για τη μείωση της εισφοροδιαφυγής. Σχετικές συστάσεις για δράση διατυπώνονται και από το McGillivray (2001). Ο McGillivray (2001), καθώς και οι Gillion et al. (2000), ερεύνησαν εμπειρικές μελέτες που στοχεύουν στη μέτρηση της εισφοροδιαφυγής στα συνταξιοδοτικά συστήματα σε πολλές χώρες του ΟΟΣΑ και σε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες της Λατινικής Αμερικής. Η σημασία της συμμόρφωσης στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης αναλύεται από τον Stanovnik (2004). Ορισμένες από αυτές τις χώρες μεταρρύθμισαν τα συνταξιοδοτικά τους συστήματα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Η σύγκριση της συλλογής εισφορών πριν και μετά την αναδιοργάνωση των συστημάτων δίνει τη δυνατότητα στο Stanovnik να εξαγάγει συμπεράσματα σχετικά με την αλληλεπίδραση μεταξύ της συμπεριφοράς συμμόρφωσης και της οργάνωσης του συστήματος κοινωνικής προστασίας, καθώς και του μηχανισμού συλλογής εισφορών. Αντίστοιχα, ο Goveia και Sosa (2017) παρουσιάζουν ένα μοντέλο διαχείρισης κινδύνων συμμόρφωσης για χρήση από τα ιδρύματα κοινωνικής ασφάλισης, με σκοπό να

χρησιμεύσει ως εργαλείο για την αντιμετώπιση των προκλήσεων εισφοροδιαφυγής και απάτης.

Τα εμπειρικά ευρήματα δείχνουν ότι η μη συμμόρφωση δεν είναι πρόβλημα μόνο για τις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και για τις ανεπτυγμένες χώρες. Για παράδειγμα, οι Blakemore et al. (1996) εκτιμούν ότι η εισφοροδιαφυγή των εργοδοτών κοστίζει στο ασφαλιστικό σύστημα των ΗΠΑ 728 εκατομμύρια δολάρια ετησίως. Μια συζήτηση σχετικά με τα κίνητρα του εργοδότη και των εργαζομένων για αποφυγή εισφορών μπορεί να βρεθεί στους McGillivray (2001) και Gillion et al. (2000). Ο Mares (2003) συζητά τις προτιμήσεις των εργοδοτών έναντι των διαφόρων συμβολαίων κοινωνικής ασφάλισης. Τέλος, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα στοιχεία για την κινεζική εταιρεία, οι Nyland et al. (2006) εξετάζουν τη σχέση μεταξύ εταιρικών χαρακτηριστικών και συμπεριφοράς εισφοροαποφυγής.

Εντοπίζονται, όμως, και έρευνες που εξετάζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την εμφάνιση της εισφοροδιαφυγής σε μια χώρα. Η Perotti (2012) αναλύει την εισφοροδιαφυγή και τη σχέση της με ατομικά χαρακτηριστικά, όπως οι υποκειμενικές προσδοκίες επιβίωσης και οι αντιλήψεις σχετικά με τη σχέση μεταξύ εισφορών και παροχών. Τα αποτελέσματα από την εμπειρική ανάλυση, που πραγματοποιήθηκαν χρησιμοποιώντας δεδομένα από μια πιλοτική έρευνα στη Βουλγαρία, δείχνουν ότι η εισφοροδιαφυγή είναι λιγότερο πιθανή μεταξύ ατόμων με υψηλότερες υποκειμενικές πιθανότητες επιβίωσης και των ατόμων που αντιλαμβάνονται ότι υπάρχει μια ισχυρή σχέση μεταξύ εισφορών και συνταξιοδοτικών παροχών. Οι Shaoyang και Hao (2016) μελετούν το φαινόμενο της εισφοροδιαφυγής συγκρίνοντας τη σχέση μεταξύ του μέσου μισθού και του ποσοστού εισφοράς της κοινωνικής ασφάλισης. Υποστηρίζουν ότι οι επιχειρήσεις με υψηλότερους μισθούς συχνά πληρώνουν χαμηλότερο ποσοστό εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και έχουν το ισχυρότερο κίνητρο να αποφύγουν την κοινωνική ασφάλιση.

Όσον αφορά την περίπτωση της Ελλάδας, ο Vasinias (2017) εξετάζει τα δύο μεγάλα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα της Ελλάδας, τη φοροδιαφυγή και τη σκιώδη οικονομία, τα οποία συνδέουν με τα προβλήματα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Οι παράγοντες που συμβάλλουν περισσότερο στη διαμόρφωση αυτών των φαινομένων είναι η έλλειψη φορολογικής συνείδησης, η φορολογική επιβάρυνση, η δομή του φορολογικού συστήματος, ο ρόλος του κράτους, η αυτοαπασχόληση, η ανεργία και το επίπεδο οργάνωσης της οικονομίας. Επίσης, οι Remeikiene et al. (2014) επισημαίνουν ότι,

σε γενικές γραμμές, η σκιά της οικονομίας εμφανίζεται σε τομείς όπως η φορολογία, η κοινωνική ασφάλιση και οι εργασιακές πτυχές της αδήλωτης εργασίας. Ο σκοπός του άρθρου τους είναι να προσδιορίσουν ποιοι καθοριστικοί παράγοντες σε επίπεδο χώρας από αυτούς τους τομείς έχουν τον ισχυρότερο αντίκτυπο στο πεδίο της σκιάς της οικονομίας στην Ελλάδα, κατά την περίοδο 2005-2013. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι καθοριστικοί παράγοντες σε επίπεδο χώρας που επηρεάζουν κυρίως το επίπεδο της σκιάς της οικονομίας στην Ελλάδα είναι το ποσοστό ανεργίας, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, το συνολικό εργατικό δυναμικό, το δημόσιο χρέος προς το ιδιωτικό, ο φορολογικός συντελεστής και η πληρωμή φόρων. Οι υπολογισμοί επιβεβαίωσαν τα αποτελέσματα της θεωρητικής έρευνας δείχνοντας ότι ο φορολογικός συντελεστής είναι ο καθοριστικός παράγοντας που έχει τον πιο σημαντικό αντίκτυπο στην εμφάνιση και ανάπτυξη της σκιάς της οικονομίας, σημαντικό στοιχείο της οποίας είναι και η αδήλωτη εργασία.

Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα διακρίνεται, μεταξύ άλλων, και από εκτεταμένη εισφοροδιαφυγή. Η δημοσιονομική κρίση που έπληξε την ελληνική οικονομία και οι μνημονιακές δεσμεύσεις που ανέλαβε η χώρα κατέστησαν απαραίτητη την αναδιαμόρφωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και την βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εισπρακτικών του μηχανισμών, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά του.

Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας, ο νόμος 4046/2012 δημιούργησε ένα κεντρικό σύστημα εισπραξης των οφειλών από ασφαλιστικές εισφορές και φόρους. Με τον τρόπο αυτό ενσωματώθηκαν τα εισπρακτικά συστήματα των ασφαλιστικών φορέων με τα εισπρακτικά συστήματα της φορολογικής διοίκησης. Μέρος της μεταρρύθμισης αυτής αποτέλεσε το Κέντρο Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών, που θεσπίστηκε με το άρθρο 101 του νόμου 4172/2013, και στοχεύει στην βελτίωση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος και την καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής. Με τον τρόπο αυτό, εισήχθησαν ενοποιημένες και απλοποιημένες διαδικασίες καταλογισμού και αναγκαστικής εισπραξης για τους ασφαλιστικούς φορείς.

Στη συνέχεια, ο νόμος 4336/2016 προέβλεπε την ενοποίηση όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης σε μια ενιαία οντότητα. Με τον τρόπο αυτό επιδιώχθηκε η μείωση των ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού και η διασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος. Η παραπάνω μεταρρύθμιση υλοποιήθηκε με το νόμο 4387/2016, ο οποίος

ίδρυε τον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ). Με το νόμο αυτό, καθιερώθηκε ένας ενιαίος τρόπος υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών, με βάση το εισόδημα.

Μια πολιτική που έχει θεωρηθεί ότι ενθαρρύνει την εισφοροδιαφυγή είναι οι διάφορες ρυθμίσεις οφειλόμενων εισφορών. Αυτές οι μέθοδοι παραδοσιακά είχαν περιστασιακό χαρακτήρα, όμως μπορεί να θεωρηθούν ότι λόγω των ευνοϊκών ρυθμίσεων που προβλέπουν, επιβραβεύουν την εισφοροδιαφυγή, θέτοντας σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα των ασφαλιστικών ταμείων. Επιπρόσθετα, ανταμείβουν τους ασυνεπείς εργοδότες έναντι των εργοδοτών που καταβάλλουν εμπρόθεσμα τις ασφαλιστικές εισφορές. Αυτό συμβαίνει γιατί πολλοί εργοδότες, προσδοκώντας να υπάρξουν ευνοϊκές ρυθμίσεις, καθυστερούν να καταβάλουν τις ασφαλιστικές εισφορές που έχουν παρακρατήσει από τους εργαζόμενούς τους. Ένα ενδεικτικό παράδειγμα θεωρείται η ρύθμιση που προέβλεπε ο Ν. 3518/2006 (αρ. 28, παρ. 1), που περιείχε μια ευνοϊκή ρύθμιση των οφειλόμενων ασφαλιστικών εισφορών, με έκπτωση 80% στα πρόσθετα τέλη και τις προσαυξήσεις στις περιπτώσεις εφάπαξ καταβολής ή έκπτωση 50% στα πρόσθετα τέλη και τις προσαυξήσεις, όταν γίνεται πληρωμή σε 96 μηνιαίες δόσεις και προκαταβολή του 3% της συνολικής οφειλής. Παρατάσεις στην παραπάνω ρύθμιση δόθηκαν με το ν. 3607/2007 (αρ. 19), ενώ παρόμοια ευνοϊκή ρύθμιση των οφειλόμενων ασφαλιστικών εισφορών προέβλεπε και ο νόμος 3762/2009. Αντίθετα, θεωρείται κοινωνικά αποδεκτή μια ρύθμιση, η οποία εισάγεται ως μέτρο προστασίας και βοήθειας εργοδοτών που πληγεί από απρόβλεπτα γεγονότα (όπως για παράδειγμα φυσικές καταστροφές κτλ). Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η ρύθμιση που εισήγαγε ο ν. 2676/99 (αρ. 8, παρ. 2).

Για την επίλυση αυτού του προβλήματος, προτάθηκε η δημιουργία ενός πάγιου συστήματος ρύθμισης ασφαλιστικών εισφορών. Σε αυτό το πλαίσιο, θεσμοθετήθηκε ο ν. 3833/2010 (αρ. 19), που εισήγαγε ένα πάγιο σύστημα ρύθμισης εισφορών, με μεγάλο αριθμό δόσεων (36 μηνιαίες δόσεις), παροχή δυνατότητας παράτασης πληρωμής των δόσεων και έλλειψη προκαταβολής.

4. ΕΚΠΡΟΘΕΣΜΗ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ

4.1 Προθεσμίες καταβολής, διοικητικές κυρώσεις

Οι εργοδοτικές εισφορές επιβάλλονται με την μορφή κρατήσεων, και η πληρωμή τους έχει περιοδικό χαρακτήρα, όπως και οι μισθοί (άρθρο 665 ΑΚ και άρθρο 12 του ΔΣΕ 95). Πιο συγκεκριμένα, οι ασφαλιστικές εισφορές οφείλουν να καταβληθούν από τον εργοδότη ως το τέλος του επόμενου μήνα από το μήνα απασχόλησης, όπως προβλέπεται από το αρ. 26, παρ. 3 του ν. 1846/1951, όπως τροποποιήθηκε / αντικαταστάθηκε από το άρ. 21 πα. 2 του ν. 1902/1990 και το αρ. 13, παρ. 3 του ν. 2335/1995.

Η καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών είναι ανεξάρτητη από τον χρόνο καταβολής του μισθού. Επομένως, η ανωτέρω προθεσμία πρέπει να τηρείται, είτε το εργαζόμενο αμείβεται κάθε μήνα, κάθε δεκαπενθήμερο κτλ, ή ακόμη και αν υπάρξει καθυστέρηση στην καταβολή του μισθού. Σύμφωνα με το αρ. 13, παρ. 1 του ν. 2972/2001 «Ως χρόνος υπολογισμού των εισφορών ορίζεται ο ημερολογιακός μήνας εντός του οποίου παρασχέθηκε η εργασία, ή η υπηρεσία. Δε μεταβάλλει τον παραπάνω χρόνο η καθυστέρηση, από οποιοδήποτε αιτία, της πληρωμής του μισθού πέραν του μηνός, όπως δεν μεταβάλλει αυτόν η καταβολή των πάσης φύσεως αποδοχών σε μακρότερα ή βραχύτερα διαστήματα.

Ο υπόχρεος οφείλει να καταβάλλει τις εισφορές στον ΕΦΚΑ μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επόμενου μήνα από τον πιο πάνω οριζόμενο χρόνο. Για το Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ και τους ΟΤΑ α' και β' βαθμίδας η προθεσμία καταβολής ορίζεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μεθεπόμενου μήνα από τον πιο πάνω οριζόμενο χρόνο. Στην ίδια προθεσμία εντάσσονται οι εμπρόθεσμες καταβολές των κοινωφελών ιδρυμάτων, όπως αυτά ορίζονταν στο νόμο 2039/1939, αλλά και όσα από τα κρατικά ΝΠΔΔ το σύνολο των εσόδων των οποίων καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Τα εν λόγω ιδρύματα ορίζονται με Υπουργική Απόφαση και, για παράδειγμα, τέτοιο ίδρυμα υπήρξε το Τζάννειο ή Ζάννειο Ορφανοτροφείο (ΑΥΥΠΚΑ Φ11/1268/92 (ΦΕΚ 422Β'). Περαιτέρω, εάν υπάρξουν αναδρομικές αυξήσεις στις αποδοχές, η προθεσμία για την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών αρχίζει από την ημέρα καταβολής των αναδρομικών αποδοχών. Από την ανωτέρω διάταξη προκύπτει η

στιγμή γένεσης της υποχρέωσης, που είναι ο μήνας εντός του οποίου παρασχέθηκε η εργασία και όχι ο χρόνος ταμειακής βεβαίωσης.

Όσον αφορά στη λήξη της προθεσμίας καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών, οι υπόχρεοι πρέπει να καταβάλουν τις εισφορές μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επόμενου μήνα εκείνου κατά τη διάρκεια του οποίου παρασχέθηκε η εργασία. Η παραπάνω διάταξη αποτελεί απόκλιση του άρθρου 242 του Αστικού Κώδικα, σύμφωνα με το οποίο όταν η τελευταία μέρα μιας προθεσμίας είναι αργία, η προθεσμία παρατείνεται μέχρι και την επόμενη εργάσιμη ημέρα. Αυτό συμβαίνει για να μην αντιμετωπίζουν οι ασφαλιστικοί οργανισμοί προβλήματα χρηματοοικονομικού προγραμματισμού των δαπανών τους.

Εξαιρέσεις στους κανόνες για την εμπρόθεσμη καταβολή αποτελούν περιπτώσεις που δεν ανάγονται στη σφαίρα υπαιτιότητας του υπόχρεου εργοδότη. Τέτοιες, ενδεικτικά είναι οι περιπτώσεις της διακοπής της λειτουργίας των τραπεζών λόγω απεργίας- στις οποίες η απεργία συμπίπτει με την καταληκτική ημερομηνία της εμπρόθεσμης καταβολής. Οι εισφορές θεωρούνται εμπρόθεσμες εάν καταβληθούν την επόμενη της απεργίας ημέρα. Επίσης σε περιπτώσεις που η υποχρέωση ασφάλισης αφορά αναδρομικό διάστημα επειδή τα ασφαλιστικά όργανα υπέδειξαν αποδεδειγμένα λανθασμένα την υπαγωγή στην ασφάλιση ή χαμηλότερες εισφορές, ή και στην περίπτωση που η ασφάλιση λάβει χώρα σε λανθασμένο φορέα εξαιτίας πλάνης.(Εγκ. ΙΚΑ 513/1957). Ειδικά για τις Δημόσιες Υπηρεσίες, Πρεσβείες, Διπλωματικές αποστολές ξένων κρατών, ΝΠΔΔ όταν η εκπρόθεσμη καταβολή των εισφορών οφείλεται στην απαραίτητη διαδικασία έγκρισης της δαπάνης των εισφορών και αποδεικνύεται από επίσημα στοιχεία της υπηρεσίας προβλέφθηκε να απαλλάσσονται της επιβολής των προσθέτων τελών.(Εγκ. 33/1964 , Εμπιστ. Διαταγή 2890/1962)

Σε περίπτωση που ο εργοδότης δεν καταβάλει ή καταβάλλει εκπρόθεσμα τις ασφαλιστικές εισφορές, αντιμετωπίζει χρηματικές και ποινικές κυρώσεις. Όσον αφορά τις ποινικές κυρώσεις, στο άρθρο 22 του Ν. 4038/2012 τυποποιούνται δύο αυτοτελή εγκλήματα για τον υπόχρεο εργοδότη: α) προβλέπεται η μη καταβολή εργοδοτικών εισφορών ως αξιόποινη πράξη, β) η μη καταβολή των παρακρατηθεισών εργατικών εισφορών. Η αναγωγή της μη καταβολής σε ιδιώνυμο ποινικό αδίκημα επιδιώκει να ασκήσει πίεση στους εργοδότες και να δημιουργήσει ασφαλιστική συνείδηση. Με το ν. 3346/2005, επιδιώχθηκε η αποποινικοποίηση των οφειλών μικρών ποσών προς τα

ασφαλιστικά ταμεία, καθώς η είσπραξή τους μπορεί να επιτευχθεί με άλλα μέσα αναγκαστικής εκτέλεσης. Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ποινικό αδίκημα αποτελεί η μη καταβολή εισφορών και όχι των προσαυξήσεων, καθώς οι προσαυξήσεις δεν έχουν χαρακτήρα εισφοράς, αλλά προστίμου (ΑΠ 193/2008).

Συνεπώς, η μη εμπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών επιφέρει διοικητικά πρόστιμα, που σκοπό έχουν τον εξαναγκασμό των υπόχρεων να καταβάλουν εγκαίρως τις ασφαλιστικές εισφορές. Τα πρόστιμα υπέρ των ασφαλιστικών οργανισμών θεωρούνται κυρώσεις που πληρούν το πραγματικό της ποινής (αρ. 6, παρ. 1, ΕΣΔΑ). Τα διοικητικά πρόστιμα έχουν χαρακτήρα ποινής καθώς έχουν γενικό, αποτρεπτικό και κατασταλτικό χαρακτήρα.

Όταν έπειτα από την διενέργεια ελέγχου προκύψει ότι κάποιος εργοδότης δεν κατέβαλε τις ασφαλιστικές εισφορές ως όφειλε, εκδίδεται Πράξη Επιβολής Εισφορών (Π.Ε.Ε.), με την οποία του καταλογίζονται οι οφειλόμενες εισφορές. Οι καταλογισθείσες αυτές εισφορές επιβαρύνονται με αναλογούντα πρόσθετα τέλη, τα οποία υπολογίζονται πάντοτε κατά την εξόφληση και έως το χρονικό σημείο της εξόφλησης των καταλογισθέντων με την Π.Ε.Ε. εισφορών. Τα πρόσθετα αυτά τέλη αποδίδονται και με το χαρακτηρισμό «Οίκοθεν Π.Τ.», σε αντιδιαστολή με τα πρόσθετα τέλη που καταλογίζονται «Αυτοτελώς». Δηλαδή, στην περίπτωση που ο εργοδότης καταβάλει μεν, εκπρόθεσμα δε, τις ασφαλιστικές εισφορές που οφείλει, εκδίδεται, ανεξάρτητα από την ύπαρξη υπαιτιότητας του εργοδότη, αυτοτελής Πράξη Επιβολής Πρόσθετου Τέλους (Π.Ε.Π.Τ). Με την Πράξη επιβολής Προσθέτου Τέλους επιβάλλεται αυτοτελώς προσαύξηση για την καθυστερημένη καταβολή των εισφορών και αφορά το διάστημα της καθυστέρησης, δηλαδή το χρονικό σημείο μετά το οποίο η καταβολή των εισφορών έπαψε να είναι εμπρόθεσμη έως το χρονικό σημείο της εκπρόθεσμης καταβολής της.

Η Πράξη Επιβολής Προσθέτου Τέλους (Π.Ε.Π.Τ) είναι ατομική διοικητική πράξη, καθώς με αυτή καθορίζεται η απαίτηση του Φορέα έναντι του υπόχρεου για εμπρόθεσμη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών προσώπου, για είσπραξη της επιβάρυνσης που βεβαιώνεται με την εκάστοτε Π.Ε.Π.Τ. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το άρθρο 16 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν. 2690/1999), οφείλει να φέρει τα αναφερόμενα τυπικά χαρακτηριστικά, όπως αυτά περιγράφονται επιπλέον και στα άρθρα 17 και 19.

Ειδικότερα ορίζεται ότι η Π.Ε.Π.Τ. ως διοικητική πράξη πρέπει να είναι έγγραφη, να αναφέρει το φορέα και την εκδούσα αρχή για λογαριασμό των οποίων εκδίδεται, να φέρει χρονολογία, και υπογραφή του αρμοδίου για την έκδοση οργάνου. Βεβαίως, πρέπει να αναφέρει με σαφήνεια και επάρκεια την αιτιολογία, δηλαδή την αιτία επιβολής της και, ειδικότερα, διαπίστωση της συνδρομής των ειδικών νομικών προϋποθέσεων που επέβαλαν την έκδοσή της, δηλαδή τις σχετικές νομικές διατάξεις. Επιπλέον η Πράξη (Π.Ε.Π.Τ.) πρέπει ρητά να ενημερώνει για τη δυνατότητα και το μέσο προσβολής της με ενδικοφανή προσφυγή. Ως αρμόδιο για τη έκδοση όργανο θεωρείται, βάσει των διατάξεων αφενός του άρθρου 119 παρ. 1 εδ. ε του Κανονισμού Ασφάλισης ΙΚΑ (Α.Υ.Ε 55575/1965) ο Διευθυντής του οικείου υποκαταστήματος ΙΚΑ. Αυτός είναι αρμόδιος, μεταξύ άλλων, για την επιβολή των προσθέτων τελών που αφορούν καθυστερούμενες εισφορές. Σε περίπτωση που αμφισβητείται η πράξη επιβολής προσθέτων τελών, σύμφωνα με το επόμενο άρθρο (άρθρο 120) προβλέπεται η ενδικοφανής προσφυγή ενώπιον της οικείας Τοπικής Διοικητικής Επιτροπής.(Τ.Δ.Ε) Οι αποφάσεις των Τοπικών Διοικητικών Επιτροπών, σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 και 2 του νόμου 702/1977 έχουν εκτελεστικό χαρακτήρα και υπόκεινται περαιτέρω σε προσφυγή ουσίας που ασκείται ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου. (ΣτΕ 271/2004).

Τα αναφερόμενα ως «οίκοθεν Π.Τ» βρίσκονται στον αντίποδα. Σύμφωνα με το Ν.Δ 1383/1942 και το άρθρο 18 Ν. 1469/1984, για τη διαδικασία είσπραξης των καθυστερούμενων εισφορών και των προσθέτων τελών του ΙΚΑ πρέπει να εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις που αφορούν την είσπραξη των εσόδων του Δημοσίου, δηλαδή τις διατάξεις του ΚΕΔΕ (Ν.Δ. 356/1974).

Καθώς οι πράξεις που εκδίδονται κατά τη διαδικασία της είσπραξης των καθυστερούμενων εισφορών αντιμετωπίζονται ως δημόσια έσοδα, διέπονται από τις διατάξεις του ΚΕΔΕ. Οι πράξεις με τις οποίες καταλογίζονται προσαυξήσεις επί των εισφορών, διενεργούνται από τα ταμειακά όργανα του φορέα, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 2 του ΚΕΔΕ. Από την αμφισβήτηση των πράξεων αυτών δημιουργείται διαφορά περί την ταμειακή βεβαίωση δημοσίου εσόδου, που προσβάλλεται με ανακοπή του άρθρου 73 παρ. 1 του ΚΕΔΕ και όχι διαφορά ουσίας.

4.2 Ιστορική και νομοθετική εξέλιξη των κυρώσεων

Με στόχο τον περιορισμό της συσσώρευσης των καθυστερούμενων ασφαλιστικών εισφορών πολλές νομοθετικές προσπάθειες έχουν μεταβάλει τις διοικητικές κυρώσεις που επιφέρει η εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών. Για την εφαρμογή των νομοθετικών ρυθμίσεων οι ασφαλιστικοί φορείς εξέδωσαν εγκυκλίους με την ερμηνεία τους. Συνεπώς, έχουν εκδοθεί κατά καιρούς διάφορες εγκυκλίου από τους ασφαλιστικούς φορείς σχετικά με την εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών, οι οποίες μπορούν να αναδείξουν την εξέλιξη που είχαν οι κυρώσεις της εκπρόθεσμης καταβολής ασφαλιστικών εισφορών. Με χρονολογική σειρά, οι κυριότερες από αυτές είναι οι εξής:

NOMOS 1846/1951

Ήδη με τον Αναγκαστικό Νόμο «Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων» (ΦΕΚ Α'179/14-21.06.1951) θεσπίστηκε πρόβλεψη κύρωσης για την εκπρόθεσμη καταβολή των εισφορών, σύμφωνα με την οποία οι εισφορές που δεν καταβάλλονταν εμπρόθεσμα θα επιβαρύνονταν με Πρόσθετο Τέλος ύψους 20%, εκτός εάν ο υπόχρεος εργοδότης εξοφλούσε τις εισφορές πριν από την έκδοση της καταλογιστικής πράξης, ή το αργότερο εντός μηνός από την κοινοποίηση της σχετικής καταλογιστικής πράξης σε αυτόν, οπότε το Πρόσθετο Τέλος θα περιοριζόταν σε 10%. Ορίζονταν όμως περαιτέρω ότι πέρα από την αναφερθείσα επιβάρυνση, μετά τη βεβαίωση της οφειλής στο «Δημόσιον Ταμείον Εσόδων Ι.Κ.Α.» θα επέφερε περαιτέρω επιβάρυνση ύψους 10% για κάθε τρίμηνο, μέχρι του ποσοστού 100% επί των εισφορών.

NOMOS 3762/1957

Στην παράγραφο 1 του άρθρου ορίστηκε ότι η εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών επιβαρύνεται με ποσοστό 1% επί των εισφορών για κάθε δεκαήμερο καθυστέρησης με ανώτατο όριο το 50%.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΙΚΑ 126/1984

Η Εγκύκλιος εκδόθηκε βάσει του άρθρου 19 Ν. 1669/1984 και όριζε ποσοστά Πρόσθετου Τέλους ύψους 5% για το πρώτο δεκαήμερο καθυστέρησης και 1% για κάθε επόμενο δεκαήμερο καθυστέρησης μέχρι του ποσοστού του 75%.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΙΚΑ 113/1988

Η Εγκύκλιος του ΙΚΑ 113/1988 ανακεφαλαιώνει τις οδηγίες σχετικά με την προθεσμία καταβολής των υπέρ του ΙΚΑ εισφορών και την επιβολή προσθέτου τέλους για την εκπρόθεσμη καταβολή αυτών. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 26 παρ.3 του Α.Ν.1846/51 και του άρθρου 16 παρ.1 και 2 του Κανονισμού Ασφάλισης ΙΚΑ ο «υπόχρεος εργοδότης» για την καταβολή εισφορών πρέπει να καταβάλλει αυτές μέσα σε τριάντα (30) μέρες από της πρώτης του επομένου μήνα εκείνου κατά τον οποίο παρασχέθηκε η εργασία ή η υπηρεσία. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου β παρ.4. του Ν.1759/88 για το Δημόσιο και τα Ν.Π.Δ.Δ. (και Ο.Τ.Α.) η παραπάνω προθεσμία ορίζεται σ' εξήντα (60) μέρες (Εγκ. 44/88). Από το Ίδρυμα έχει γίνει δεκτό για λόγους επιείκειας ότι και η κατά την 31η του μήνα πραγματοποιούμενη καταβολή των εισφορών θεωρείται εμπρόθεσμη. Εάν η 30η μέρα του μήνα κατά την οποία πρέπει να καταβληθούν οι εισφορές είναι από το νόμο αργία τότε η προθεσμία καταβολής των εισφορών παρατείνεται μέχρι την επόμενη εργάσιμη μέρα.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΙΚΑ 76/1990

Η Εγκύκλιος 76/1990 κοινοποιεί τις προθεσμίες καταβολής εισφορών και τα ποσοστά πρόσθετου τέλους, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 παρ. 2 και 3 του ν. 1902/1990. Η κοινοποιούμενη διάταξη (παρ.2 του άρθρου 21) ορίζει ότι από την 01.11.1990: Ο «υπόχρεος εργοδότης» για την καταβολή των εισφορών (κοινών επιχειρήσεων ή οικοδομικών εργασιών) πρέπει να καταβάλλει αυτές ως το τέλος του επομένου μήνα (30η, 31η, και 28η ή 29η για τον Φεβρουάριο) εκείνου κατά τον οποίο παρασχέθηκε η εργασία ή η υπηρεσία και όχι εντός 30 ημερών που προέβλεπε η προηγούμενη διάταξη. Για το Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ και τους ΟΤΑ η προθεσμία καταβολής ορίζεται έως το τέλος το μεθεπομένου μήνα (δηλαδή εντός διμήνου).

Μετά την λήξη της νόμιμης προθεσμίας καταβολής των εισφορών επιβάλλεται πρόσθετο τέλος 5% για το πρώτο δεκαήμερο καθυστέρησης και 1% για κάθε επόμενο δεκαήμερο (εγκ.126/84, Εγκ. 113/88). Με την κοινοποιούμενη διάταξη (παρ.3 άρθρου 21) καθορίζεται ότι: Αν παρέλθει η νόμιμη προθεσμία καταβολής των οφειλομένων στο Ίδρυμα εισφορών συμπεριλαμβανομένων και των συνεισπραττομένων εισφορών επιβάλλεται πρόσθετο τέλος 5% για το πρώτο δεκαήμερο καθυστέρησης και στη συνέχεια για περαιτέρω καθυστέρηση 1% επιπλέον την 11η και 21η ημέρα του πρώτου μήνα και την 1η 11η και 21η ημέρα των επόμενων μηνών. Το ανώτατο όριο του πρόσθετου τέλους ανέρχεται σε 120% των οφειλόμενων εισφορών.

Ν. 2676/1999,

Με το άρθ. 56 παρ. 3 του Ν. 2676/1999 (ΦΕΚ1/Α΄/5-1-1999), ορίζεται να εφαρμόζονται αναλογικά από όλους τους Ασφαλιστικούς Οργανισμούς που υπόκεινται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων όσα αφορούν την εκπρόθεσμη καταβολή των εισφορών και το ύψος των προσθέτων τελών, όπως αυτά προβλέπονται από το Ν. 1846/1951, άρθ. 27 παρ.1.

ΓΕΝΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΙΚΑ Ε10/11/20.9.1999

Με το Γεν. Έγγραφο του ΙΚΑ ορίζεται ότι στις περιπτώσεις που η εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών που αφορούν ασφάλιση σε Δημόσιες υπηρεσίες ή Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, ή Πρεσβείες και Διπλωματικές αποστολές οφείλεται στην απαραίτητη διαδικασία της έγκρισης της δαπάνης π.χ. από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή σε παρόμοια αιτία που ανάγεται στη σφαίρα ευθύνης άλλης υπηρεσίας και που, βεβαίως, αποδεικνύεται με επίσημα έγγραφα, είναι δυνατή η απαλλαγή των φορέων από την επιβολή των Προσθέτων Τελών.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΙΚΑ 12/1999

Με την Εγκύκλιο 12/1999 κοινοποιούνται οι διατάξεις των άρθρων 56, 57 και 60 του ν. 2676/1999, σύμφωνα με τις οποίες ως προθεσμία καταβολής των εισφορών ορίζεται η τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επομένου μήνα εκείνου που

παρασχέθηκε η εργασία ή η υπηρεσία. Για το Δημόσιο, ΝΠΔΔ και τους ΟΤΑ ως προθεσμία καταβολής εισφορών ορίζεται η τελευταία εργάσιμη ημέρα του μεθεπόμενου μήνα (δίμηνο) εκείνου που παρασχέθηκε η εργασία ή η υπηρεσία. Επίσης, ως προθεσμία καταβολής των εισφορών επί των επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα από τους υπόχρεους (ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, Δημόσιο, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ) ορίζεται η τελευταία εργάσιμη ημέρα του Φεβρουαρίου και Ιουνίου αντίστοιχα.

Μετά την λήξη της προθεσμίας καταβολής των εισφορών, επιβάλλεται πρόσθετο τέλος, το οποίο ορίζεται σε 5% για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης και 2% για κάθε επόμενο μήνα και μέχρι 120% συνολικά. Με την νέα διάταξη, τίθεται σε νέα βάση ο προσδιορισμός του ποσοστού προσθέτου τέλους για εκπρόθεσμη καταβολή εισφορών, αφού καταργούνται τα δεκαήμερα και ορίζεται ο μήνας ως χρονική περίοδος προσαύξησης των εισφορών με πρόσθετο τέλος, το ποσοστό του οποίου διαφοροποιείται για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης (5%) σε σχέση με τους επόμενους μήνες, για τους οποίους ορίζεται το ίδιο ποσοστό (2%). Το ανώτατο όριο παραμένει το ίδιο (120%).

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΙΚΑ 1/2002

Με την Εγκύκλιο 1/2002 κοινοποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 14 του Ν. 2972/2001, που αντικαθιστούν την παρ. 2 του άρθρου 56 του Ν. 2676/99. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, μετά τη λήξη της προθεσμίας καταβολής των εισφορών, επιβάλλεται πρόσθετο τέλος, το οποίο ορίζεται σε 3% για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης και 1,5% για κάθε επόμενο μήνα και μέχρι 120% συνολικά. Στη ρύθμιση αυτή υπάγονται όλες οι οφειλόμενες εισφορές, ανεξάρτητα από τις μισθολογικές περιόδους στις οποίες αναφέρονται. Η ισχύς της διάταξης αυτής έχει εφαρμογή από τη δημοσίευση της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δηλαδή από 27/12/2001.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΙΚΑ 14/2004

Η Εγκύκλιος 14/2004 κοινοποιεί τις διατάξεις των άρθρων 9 παρ. 6 και 33 παρ. 4 του ν. 3232/2004, σύμφωνα με τις οποίες μετά τη λήξη της προθεσμίας καταβολής των εισφορών, επιβάλλεται πρόσθετο τέλος, το οποίο ορίζεται σε 3% για τον πρώτο μήνα

καθυστέρησης και 1% για κάθε επόμενο μήνα και μέχρι 120% συνολικά. Στη ρύθμιση αυτή υπάγονται όλες οι οφειλόμενες εισφορές, ανεξάρτητα από τις μισθολογικές περιόδους στις οποίες αναφέρονται. Η ισχύς της διάταξης αυτής έχει εφαρμογή από τη δημοσίευση της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δηλαδή από 12/02/2004.

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ 258/2005, άρθ. 15 παρ. 3

Αφορά τον Οργανισμό Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών, και ορίζει οι εκπρόθεσμες καταβολές στον οποίο επιβαρύνονται με το πρόσθετο τέλος που ορίζεται από τον ν. 3232/2004, όπως αμέσως προηγουμένως αναφέρθηκε για το ΙΚΑ.

ΓΕΝΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΙΚΑ Α20/251/76/27.07.2012

Αφορά τις διατάξεις του Ν. 4075/2012, άρθ. 21 και ορίζει ότι οι εκπροθέσμως καταβαλλόμενες ασφαλιστικές εισφορές επιβαρύνονται με πρόσθετο τέλος ύψους 3% για τον πρώτο μήνα της καθυστέρησης και με πρόσθετο τέλος ύψους 1% για κάθε επόμενο μήνα καθυστέρησης έως 100% συνολικά. Παρατηρείται μετά από σύγκριση με την αμέσως προηγούμενη διάταξη ότι αυτό που ουσιαστικά ρυθμίζει η παρολυσια διάταξη είναι το ανώτατο όριο της επιβάρυνσης λόγω εκπρόθεσμης καταβολής, που από 120% μειώνεται πλέον σε 100%.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΙΚΑ 37/2013

Με την Εγκύκλιο 37/2013 κοινοποιούνται διατάξεις για την ρύθμιση καθυστερούμενων ασφαλιστικών εισφορών στο ΙΚΑ –ΕΤΑΜ που περιλαμβάνονται στο ν. 4152/2013 (ΦΕΚ 107/Α/ 7-5-2013), όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 4158/2013, άρθρο Δεύτερο, παρ. 4. (ΦΕΚ 126/Α/4-6-2013). Ορίζεται ότι τα προβλεπόμενα πρόσθετα τέλη, παύουν να ισχύουν για ασφαλιστικές εισφορές υπέρ όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, εκτός του ΝΑΤ. Από 1.1.2013 και εφεξής, για εισφορές που δεν καταβάλλονται εμπροθέσμως τα πρόσθετα τέλη αντικαθίστανται από ένα ετήσιο επιτόκιο που ισούται με το επιτόκιο αναχρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

(0,50% από 8.5.2013), συν ένα περιθώριο 800 μονάδων βάσης (δηλαδή 8,50%), υπολογισμένο σε ετήσια βάση και με αναδρομική μάλιστα εφαρμογή από 1.1.2013.

Παρατηρείται ότι η διάταξη ορίζει το σημείο έναρξης της εφαρμογής της, με αναδρομική μάλιστα εφαρμογή, την 01.01.2013. Ορίζει ακόμη ότι τα έως την έκδοση της συγκεκριμένης διάταξης προβλεφθέντα στον προηγούμενο νόμο (4075/2012 άρ. 21) πρόσθετα τέλη, παύουν να ισχύουν. Επομένως, εννοεί η διάταξη ότι παύει να ισχύει: Α) Η επιβάρυνση του πρώτου μήνα καθυστερημένης καταβολής ύψους 3%, Β) Η επιβάρυνση για κάθε επόμενο μήνα καθυστέρησης ύψους 1% , Γ) Το ανώτερο όριο των 120%. Είναι γεγονός ότι η μηνιαία επιβάρυνση δεν ορίζεται με σαφήνεια, όπως ορίζονταν σε όλες τις σχετικές διατάξεις που προηγήθηκαν. Για την εξεύρεση της μηνιαίας επιβάρυνσης θα έπρεπε ο ενδιαφερόμενος να κατανοήσει τη διάταξη να υπολογίσει μόνος του τη μηνιαία επιβάρυνση, που, εν προκειμένω, προκύπτει από τη διαίρεση του ποσοστού 8,50% : 12 μήνες =0,708%.

Η συγκεκριμένη διάταξη, εκτιμώ, ότι δεν προβάλλεται με την ίδια σαφήνεια σε σχέση με όλες τις προηγουμένως αναφερθείσες διατάξεις που αφορούν την εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών. Έχει διαφορετική διατύπωση και αφήνει αόριστο το σημείο του ανωτάτου ορίου της επιβάρυνσης.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΟΑΕΕ 7/2013

Με την Εγκύκλιο 7/2013 του ΟΑΕΕ, όλων των ειδών οι καθυστερούμενες ασφαλιστικές εισφορές υπέρ του ΟΑΕΕ αναπροσαρμόζονται στο ύψος του ασφαλιστρού του χρόνου καταβολής τους και επιβαρύνονται με πρόσθετο τέλος 3% για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης και 1% για κάθε επόμενο μήνα και μέχρι 120%. Επιπρόσθετα, οι καθυστερούμενες ασφαλιστικές εισφορές υπέρ ΟΑΕΕ αναπροσαρμόζονται στο ύψος του ασφαλιστρού του χρόνου καταβολής τους και επιβαρύνονται με πρόσθετο τέλος 3% για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης και 1% για κάθε επόμενο μήνα και μέχρι 100% συνολικά.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΙΚΑ 54/2014

Με την Εγκύκλιο 54/2014 γνωστοποιήθηκε η μείωση του επιτοκίου αναχρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4152/2013, όπως αυτές αντικαταστάθηκαν από τις διατάξεις του Ν. 4158/2013, συνδέθηκε με το ύψος της επιβάρυνσης λόγω εκπρόθεσμης καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών. Έτσι, ενώ η επιβάρυνση ανέρχονταν σε ετήσιο επιτόκιο που ισούσαν με το επιτόκιο αναχρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, συν ένα περιθώριο 800 μονάδων βάσης (δηλ. 8.5.2013) υπολογιζόμενο σε ετήσια βάση, επανακαθορίστηκε ως 09.09.2014 σε ποσοστό 8,15% και από 10.09.2014 σε ποσοστό 8,05%.

Συνοψίζοντας, οι κυριότερες αλλαγές στην νομοθεσία για την εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών φαίνονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 1: Νομοθετική ρύθμιση, πρόστιμα και ανώτατα όρια για την εκπρόθεσμη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών

Νομοθετική ρύθμιση	Πρόστιμο	Πρόβλεψη ανώτατου ορίου
N.1846/1951	20%. Σε περίπτωση ταμειακής βεβαίωσης επιπλέον 10% για κάθε τρίμηνο. Σε περίπτωση εξόφλησης πριν τον καταλογισμό,10%.	100%
N.3762/1957	1% για κάθε δεκαήμερο καθυστέρησης	50%
N.1669/1984	5% για το πρώτο δεκαήμερο καθυστέρησης και 1% για κάθε επόμενο δεκαήμερο	75%
N.1902/1990	5% για το πρώτο δεκαήμερο και 1% για κάθε επόμενο	120%

N. 1902/1990	Πρόσθετο τέλος 5% για το πρώτο δεκαήμερο καθυστέρησης και 1% για κάθε επόμενο δεκαήμερο	120%
N. 2676/1999	Πρόσθετο τέλος 5% για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης και 2% για κάθε επόμενο μήνα	120%
N. 2972/2001	Πρόσθετο τέλος 3% για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης και 1,5% για κάθε επόμενο μήνα	120%
N. 3232/2004	Πρόσθετο τέλος 3% για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης και 1% για κάθε επόμενο μήνα	120%
N. 4075/2012	Πρόσθετο τέλος 3% για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης και 1% για κάθε επόμενο μήνα	100%
N. 4152/2013, N. 4158/2013	Τα προβλεπόμενα πρόσθετα τέλη παύουν να ισχύουν για ασφαλιστικές εισφορές οι οποίες δεν καταβάλλονται εμπροθέσμως και αντικαθίστανται από ένα ετήσιο επιτόκιο που ισούται με το επιτόκιο αναχρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, συν ένα περιθώριο 800 μονάδων βάσης, υπολογισμένο σε ετήσια βάση.	Δεν προβλέπεται ανώτατο όριο.

Παρατηρείται ότι για πρώτη φορά από το 1951, στις εγκυκλίους από το 2013 κι έπειτα, δεν υπάρχει πρόβλεψη ανώτατου ορίου επιβάρυνσης λόγω εκπρόθεσμης καταβολής. Η σιωπηρή εν προκειμένω κατάργηση του ορίου χρήζει εκτίμησης, ως προς το εάν αντιβαίνει στην αρχή χρηστής διοίκησης.

4.3 Σχετικές αιτιολογικές εκθέσεις, νόμοι και νομοθετήματα

Ο πρώτος νόμος της χώρας για την κοινωνική ασφάλιση υπήρξε ο ν. 5733/32 Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια εισαγωγής της κοινωνικής ασφάλισης, ενώ με το νόμο αυτό δημιουργήθηκε το ΙΚΑ.

Ο νόμος 1846/1951 «Αναγκαστικός Νόμος περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων» ρύθμισε ως νόμος -πλαίσιο της εποχής του ζητήματα όπως:

- Τα πρόσωπα που υπάγονται στην ασφάλιση
- Η ασφάλιση κατά της ασθένειας για τους συνταξιούχους
- Οι φορείς ασφάλισης
- Οι συνάξεις αναπηρίας, γήρατος και θανάτου
- Το ύψος των συντάξεων κτλ

Ο Α.Ν. 1846/1951 τροποποιήθηκε με τον Ν. 1902/1990, ο οποίος μάλιστα περιλαμβάνει ένα κεφάλαιο για την περιστολή της εισφοροδιαφυγής. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 21 ορίζονται θέματα σχετικά με τις καθυστερούμενες οφειλές στο ΙΚΑ. Με τον Κανονισμό καθορίζεται ο χρόνος καταβολής των εισφορών. Ο υπόχρεος πρέπει να καταβάλλει εισφορές στο Ι.Κ.Α. έως το τέλος του επόμενου μήνα από το χρόνο που έχει οριστεί. Για το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τους Ο.Τ.Α. η προθεσμία καταβολής ορίζεται έως το τέλος του μεθεπόμενου μήνα. Τα ποσοστά πρόσθετου τέλους αναπροσαρμίζονται σε 5% για το πρώτο δεκαήμερο καθυστέρησης και στη συνέχεια, για περαιτέρω καθυστέρηση, 1% επιπλέον για κάθε 11η και 21η ημέρα του πρώτου μήνα και για κάθε 1η, 11 η και 21η ημέρα των επόμενων μηνών και μέχρι 120% κατ' ανώτατο όριο συνολικά. Στη ρύθμιση αυτήν υπάγονται όλες οι οφειλόμενες εισφορές, ανεξάρτητα από τις μισθολογικές περιόδους στις οποίες αναφέρονται. Οι κατά τον παρόντα νόμο απαιτήσεις του Ι.Κ.Α. από καθυστερούμενες εισφορές, πρόσθετα τέλη, επιβαρύνσεις ή επαυξήσεις εισφορών εισπράττονται με προτεραιότητα που καθορίζεται με βάση τη χρονική σειρά βεβαίωσής τους, ανεξάρτητα από τη χρονική περίοδο στην οποία ανάγονται.

Σημαντική ήταν η συνεισφορά το Ν. 2676/1999. Σύμφωνα με το άρ. 49 του ν. στους οφειλέτες των καθυστερούμενων, σύμφωνα με τη νομοθεσία του Ι.Κ.Α., εισφορών, μετά των αναλογούντων πρόσθετων τελών, προστίμων και λοιπών επιβαρύνσεων και προσαυξήσεων, δύναται να χορηγηθεί διευκόλυνση για την πέραν των νομίμων προθεσμιών τμηματική καταβολή. Η διευκόλυνση τμηματικής καταβολής δεν επιδρά στην υπερημερία της οφειλής και στην επιβάρυνση της με πρόσθετο τέλος, χορηγείται δε σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 51 του ίδιου νόμου. Με το άρθρο 51 καθορίζεται ο χρόνος καταβολής των εισφορών. Ο υπόχρεος πρέπει να καταβάλλει εισφορές στο Ι.Κ.Α. μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επόμενου μήνα από το χρόνο που έχει οριστεί. Για το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τους Ο.Τ.Α. η προθεσμία καταβολής ορίζεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μεθεπόμενου μήνα. Επίσης, οι ασφαλιστικές εισφορές υπέρ του Ι.Κ.Α., οι οποίες δεν είχαν καταβληθεί μέσα στην

προθεσμία που προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις, επιβαρύνονται με πρόσθετο τέλος από την επόμενη ημέρα εκείνης κατά την οποία έληξε η κατά νόμο προθεσμία καταβολής τους. Το ποσοστό του πρόσθετου τέλους ορίζεται σε 5% για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης και 2% για κάθε επόμενο μήνα και μέχρι 120% συνολικά. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής, ως μήνας θεωρείται ο ημερολογιακός μήνας. Το άρθρο 53 παρ. εισάγει για πρώτη φορά αναλογική εφαρμογή των κανόνων της εκπρόθεσμης καταβολής από όλους τους υπαγόμενους στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων φορείς.

Ο Ν. 2972/2001 προβλέπει ρυθμίσεις για την καταβολή των εισφορών κι την είσπραξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών. Σύμφωνα με το άρθρο 12, οι εισφορές καταβάλλονται σε υποκαταστήματα και παραρτήματα του ΙΚΑ ή πιστωτικά ιδρύματα ή σε άλλα νομικά πρόσωπα που συνάπτουν σύμβαση με το ΙΚΑ για τη διενέργεια εισπράξεων και πληρωμών. Ως χρόνος υπολογισμού των εισφορών ορίζεται ο ημερολογιακός μήνας εντός του οποίου παρασχέθηκε η εργασία ή η υπηρεσία. Δεν μεταβάλλει τον παραπάνω χρόνο η καθυστέρηση, από οποιαδήποτε αιτία, της πληρωμής του μισθού πέραν του μηνός, όπως επίσης δεν μεταβάλλει αυτόν η καταβολή των πάσης φύσεως αποδοχών σε μακρότερα ή βραχύτερα χρονικά διαστήματα. Ο υπόχρεος οφείλει να καταβάλλει τις εισφορές στο Ι.Κ.Α. μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επόμενου μήνα από τον πιο πάνω οριζόμενο χρόνο. Για το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τους Ο.Τ.Α, α' και β' βαθμίδας η προθεσμία καταβολής ορίζεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μεθεπόμενου μήνα από τον πιο πάνω οριζόμενο χρόνο. Η ίδια προθεσμία καταβολής εισφορών ισχύει και για την ασφάλιση Ελλήνων υπηκόων, που απασχολούνται εκτός των ορίων της χώρας (άρθρο 13).

Σχετικά με τις κυρώσεις εκπρόθεσμης καταβολής, στο άρθρο 14 προβλέπεται ότι οι ασφαλιστικές εισφορές υπέρ του Ι.Κ.Α., οι οποίες δεν καταβάλλονται εμπροθέσμως, επιβαρύνονται με πρόσθετο τέλος από την επόμενη ημέρα εκείνης κατά την οποία έληξε η κατά νόμο προθεσμία καταβολής τους. Το ποσοστό του πρόσθετου τέλους ορίζεται σε 3% για τον πρώτο μήνα καθυστέρησης και 1,5% για κάθε επόμενο μήνα και μέχρι 120% συνολικά. Σύμφωνα με την Αιτιολογική έκθεση του συγκεκριμένου νόμου, με τον τρόπο αυτό καθιερώνεται ένας απλούστερος τρόπος επιβολής των κυρώσεων που έως τότε ήταν διασπαρμένες σε πλήθος νομοθετημάτων. Επιπλέον, οι κυρώσεις τίθενται σε μια πιο δίκαιη βάση, αφού λαμβάνεται υπόψη η πτώση του πληθωρισμού, τα επιτόκια καταθέσεων και η αποτροπή κινήτρου υποκατάστασης δανεισμού των εργοδοτών από το ΙΚΑ με την μη

εκπρόθεσμη καταβολή των εισφορών. Επιπρόσθετα, μειώνεται το ύψος των πρόσθετων τελών κι επιτυγχάνεται εναρμόνιση με το Δημόσιο (με τα πρόσθετα τέλη 1,5% για κάθε μήνα). Η διατήρηση του αυξημένου ποσοστού πρόσθετου τέλους για τον πρώτο μήνα καταβολής αποτρέπει από την εκπρόθεσμη καταβολή από την αρχή της δημιουργίας της απαίτησης.

Στο ν. 4075/2012 περιλαμβάνονταν ρυθμίσεις για τις ασφαλιστικές εισφορές και την καταβολή τους. Στο άρθρο 21, ορίζονταν ότι ασφαλιστικές εισφορές υπέρ του ΙΚΑ - ΕΤΑΜ, που δεν καταβάλλονται εμπρόθεσμα, επιβαρύνονται με πρόσθετο τέλος από την επόμενη ημέρα εκείνης κατά την οποία έληξε η κατά νόμο προθεσμία καταβολής τους. Το ποσοστό του προσθέτου τέλους ορίζονταν σε 3% από την επόμενη ημέρα της λήξης της εμπρόθεσμης καταβολής μέχρι το ημερολογιακό τέλος του ίδιου μήνα και σε 1 % για κάθε επόμενο μήνα, μέχρι 100%.

Επίσης, στο εδάφιο γ του άρθρου 21 παρ. 1, ορίστηκε ως υποχρεωτική πλέον η «συνείσπραξη». Ο όρος σημαίνει την είσπραξη της αναλογούσας προσαύξησης λόγω εκπρόθεσμης καταβολής, δηλαδή των προσθέτων τελών, ταυτόχρονα με την καταβολή της κύριας ασφαλιστικής εισφοράς. Η έως τότε διαδικασία προέβλεπε τη δυνατότητα επιλογής της εκπρόθεσμης καταβολής χωρίς τα προβλεπόμενα αναλογούντα πρόσθετα τέλη, τα οποία, στη συνέχεια, θα βεβαιώνονταν ως αυτοτελής πράξη- ΠΕΠΤ και θα εισπράττονταν ως οφειλή.

Σε ότι αφορά τις ληξιπρόθεσμες ασφαλιστικές οφειλές ο «μνημονιακός» νόμος 4152/2013 ορίζει την εισαγωγή του θεσμού της Πάγιας Ρύθμισης των οφειλόμενων εισφορών και της «Ρύθμισης Νέας Αρχής, ως μέτρο στήριξης της εθνικής οικονομίας και των ίδιων των Ταμείων. Όπως αναφέρεται και στην Αιτιολογική του Έκθεσης η δεινή οικονομική κατάσταση των Ταμείων επέβαλε την αναγκαιότητα για άμεση αύξηση των εισροών- εισφορών προς τα Ταμεία με στόχο τη συνέχιση χορήγησης των συντάξεων και της καταβολής των εισφορών προς τον ΕΟΠΥΥ για την εξασφάλιση των παροχών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Ο Νόμος βέβαια μεταρρυθμίζει τα ποσοστά των Προσθέτων Τελών, τα οποία σε ό,τι αφορά την ετήσια επιβάρυνσή τους είναι ευνοϊκότερα (8,5%)σε σχέση με την προηγούμενη ρύθμιση, αυτή του Νόμου 4075/2012, που ανέρχονταν ετησίως από 14% ως 12%, αλλά δεν προβλέπει τη θεσμοθέτηση του ανώτατου ορίου.

Ο ισχύων Νόμος 4387/2016 είναι ο νόμος που επιδίωξε να μεταβάλει και να βελτιώσει το σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης στα πλαίσια μια ευρύτατης αναμόρφωσης. Θεσμοθετήθηκε εν μέσω της οικονομικής κρίσης, ως μέρος των μνημονιακών υποχρεώσεων που είχε αναλάβει η χώρα, συγκεκριμένα προέκυψε από την υποχρέωση του τρίτου μνημονίου με τίτλο «αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας». Ο Νόμος 4387/2016 διαμόρφωσε ένα Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας. Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση, σκοπός του νομοσχεδίου είναι η πλήρης αναμόρφωση του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, στο πλαίσιο ενός Ενιαίου Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλειας, του οποίου οι γενικές αρχές ορίζονται στο νόμο ως εξής: εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και κοινωνικής προστασίας με όρους ισότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης, αναδιανομής και αλληλεγγύης των γενεών. Στο άρθρο 38 ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τις εισφορές των εργαζομένων. Με τις ρυθμίσεις του κεφαλαίου αυτού ορίζονται οι εισφορές των ασφαλισμένων του Ε.Φ.Κ.Α. με ενιαίο τρόπο, όπως είναι πλέον αναγκαίο λόγω της ύπαρξης ενός μόνο φορέα κοινωνικής ασφάλισης. Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση, η θεσμοθέτηση από 1.1.2017 σύντομης προθεσμίας καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων αποσκοπεί στο να συμβάλλει ενεργά στον ευχερέστερο έλεγχο των εσόδων του ενιαίου ταμείου του Ε.Φ.Κ.Α., με επακόλουθο την αποτελεσματικότερη διαχείριση και αξιοποίησή τους προς όφελος του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και την βιωσιμότητά του.

Ο νεότερος Νόμος 4670/2020 συνεχίζει τις διατάξεις περί ασφαλιστικής μεταρρύθμισης και προβλέπει μεταξύ άλλων το μετασχηματισμό του Φορέα σε Ηλεκτρονικό στον οποίο πλήθος συναλλαγών και διαδικασιών προβλέπεται να διενεργούνται ηλεκτρονικά μέσω της ανάπτυξης των απαραίτητων διαλειτουργικών πληροφοριακών συστημάτων

4.4 Καταβολή μέσω αναγκαστικής είσπραξης

Μετά τη διαδικασία της βεβαίωσης των ασφαλιστικών εισφορών, ακολουθεί η διοικητική εκτέλεση, δηλαδή η βίαιη διαδικασία είσπραξης μέσω κατάσχεσης ή προσωπικής κράτησης. Με δεδομένο ότι οι ασφαλιστικοί οργανισμοί λειτουργούν ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τότε οι ασφαλιστικές εισφορές αποτελούν έσοδα του Κράτους κι έχει εφαρμογή το δίκαιο της διοικητικής εκτέλεσης. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ασφαλιστικοί οργανισμοί διαθέτουν μέσα είσπραξης των ασφαλιστικών εισφορών.

Από την άλλη πλευρά, με δεδομένο ότι τα ασφαλιστικά ταμεία λειτουργούν ως νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, οι ασφαλιστικές εισφορές δεν αποτελούν έσοδα του κράτους και δεν εφαρμόζεται το δίκαιο της διοικητικής και αναγκαστικής εκτέλεσης. Έτσι, η αναγκαστική είσπραξη γίνεται με δικαστική απόφαση (άρθρο 904 ΚΠολΔ). Οι ασφαλιστικοί οργανισμοί που λειτουργούν ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου δεν χρειάζεται να προσφύγουν στην δικαιοσύνη για να εισπράξουν τις οφειλόμενες ασφαλιστικές εισφορές. Αυτό συμβαίνει γιατί ως δημόσιοι οργανισμοί μπορούν να εκδώσουν διοικητικές πράξεις που ορίζουν την υποχρέωση κάθε οφειλέτη (Σπηλιωτόπουλος, 2001).

Η διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης περιλαμβάνει το στάδιο της βεβαίωσης με την ευρεία έννοια και το στάδιο της βεβαίωσης με τη στενή έννοια. Στο πρώτο στάδιο, προσδιορίζεται η οφειλή από τον ασφαλιστικό οργανισμό. Επομένως, ορίζεται το ύψος της οφειλής, το πρόσωπο του οφειλέτη, το είδος της οφειλής, η αιτία της και η χρονική περίοδος που αφορά. Εκδίδεται η ατομική διοικητική πράξη που μπορεί να είναι Πράξη Επιβολής Εισφορών, Πράξη Επιβολής Πρόσθετου Τέλους, Πράξη Επιβολής Πρόσθετης Επιβάρυνσης Εισφορών κτλ.

Οι Πράξεις Επιβολής, όπως έχει προαναφερθεί, είναι τα διοικητικά έγγραφα με τα οποία βεβαιώνεται η οφειλή του εργοδότη στον ασφαλιστικό οργανισμό. Βεβαιώνονται ανάλογα με το εάν η οφειλή αφορά απαίτηση από ασφαλιστικές εισφορές, πρόσθετα τέλη, προσαυξήσεις και πρόστιμα κτλ. Σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 1 εδ. 1 του Κ.Δ.Δ/σίας (ν. 2690/1999), η Πράξη Επιβολής Εισφορών ή Προσθέτων Τελών κλπ, ως ατομική διοικητική πράξη θα πρέπει να φέρει όλα τα τυπικά στοιχεία που ορίζονται ώστε να μην υπάρχει ο κίνδυνος η έλλειψη κάποιων να επιφέρουν ακυρότητα ή νομικό ελάττωμα της πράξης. Ο οφειλέτης έχει την δυνατότητα να αμυνθεί κατά το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας με την άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής ενώπιον της Τοπικής Διοικητικής Επιτροπής. Κατά της πράξης που θα εκδώσει η Τοπική Διοικητική Επιτροπή, ο αμυνόμενος μπορεί να ασκήσει προσφυγή στα διοικητικά δικαστήρια (άρθρο 63, παρ. 3, Κ.Δ.Δ/σίας). Πριν από την έναρξη της εκτέλεσης σε βάρος του οφειλέτη θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί η διοικητική διαδικασία. Είναι πολύ σημαντικό για τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσης να έχουν κοινοποιηθεί οι καταλογιστικές πράξεις που βαρύνουν τον υπόχρεο σύννομα. Βέβαια, η μη επίδοση των πράξεων δεν επιφέρει την ακυρότητα αυτών, αλλά την ακυρότητα της επίδοσης. Στην περίπτωση αυτή δεν έχει λάβει χώρα η έναρξη των

προθεσμιών για την άσκηση των ενδίκων μέσων. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΕΔΕ, αφού αποδοθεί μοναδικός αριθμός στην πράξη και εγγραφεί αυτή στο ηλεκτρονικό μητρώο οφειλετών του ΟΠΣ, η πράξη Βεβαίωσης της Οφειλής αποτελεί τίτλο εκτελεστό για την αναγκαστική είσπραξη των οφειλών που καταλογίζονται με την πράξη. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του υπόχρεου για την καταβολή των βεβαιωθεισών οφειλών του, το ΚΕΑΟ προβαίνει στην εφαρμογή αναγκαστικών μέτρων εκτέλεσης, όπως αυτά προβλέπονται στο άρθρο 9 ΚΕΔΕ. (κατάσχεση κινητών, ακινήτων, κατάσχεση εις χείρας τρίτου (π.χ Πιστωτικού Ιδρύματος, πλειστηριασμός)

4.5 Νομολογιακές αναφορές

Αν και τη μερίδα του λέοντος στις νομολογιακές αναφορές καταλαμβάνει η Πράξη Επιβολής Εισφορών, έχουν ληφθεί κατά καιρούς αρκετές αποφάσεις δικαστηρίων για την εκπρόθεσμη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών. Ενδεικτικά θα γίνει αναφορά σε ορισμένες από αυτές:

Απόφαση ΑΠ 193/2008

Σύμφωνα με την απόφαση ΑΠ 193/2008, η μη καταβολή των προσαυξήσεων που αφορούν εκπρόθεσμη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών, δεν αποτελεί ποινικό αδίκημα, καθόσον αντικείμενο των εγκλημάτων του άρθρου 1 του ΑΝ 86/1967 είναι μόνον οι αυτούσιες ασφαλιστικές εισφορές (εργοδοτικές ή εργατικές). Οι προσαυξήσεις που επιβάλλονται λόγω εκπρόθεσμης καταβολής με ΠΕΠΤ αυτοτελώς ή «οίκοθεν» δεν έχουν χαρακτήρα εισφοράς, αλλά προστίμου (διοικητική κύρωση) που επιβάλλεται συνεπεία της καθυστέρησης περί την καταβολή ή την απόδοση των εισφορών και η ικανοποίηση του ασφαλιστικού φορέα, ως προς το ποσό των προσαυξήσεων αυτών, γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΕΔΕ.

Απόφαση ΑΠ574/1998

Στο ίδιο πνεύμα με την προηγούμενη απόφαση, κινείται και η απόφαση ΑΠ 574/98, κατά την οποία «Αξιοποίηση είναι η καθυστέρηση καταβολής των εργοδοτικών εισφορών και η παρακράτηση της εισφοράς των εργαζομένων, όχι όμως και η μη καταβολή

των προσαυξήσεων μέχρι 120% που επιβάλλει επ αυτών το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 27 παρ. 1 α.ν.1840/1951, όπως αυτές τροποποιήθηκαν με τη διάταξη του άρθρου 21 παρ. 3 ν. 1902/1990».

Απόφαση 2940/1994 ΣτΕ

Η απόφαση 2940/1994 ΣτΕ κρίνει καταρχάς ότι η ΠΕΠΤ επιβάλλεται από το ασφαλιστικό ταμείο κατά ενάσκηση δεσμίας αρμοδιότητας, σε περίπτωση διαπίστωσης «υπέρβασης της υπ' αυτών (δηλ. των διατάξεων) τασσόμενης προθεσμίας δια την καταβολή των εισφορών» της εκπρόθεσμης καταβολής. Λόγω του ότι επιβάλλεται κατά δεσμία αρμοδιότητα, κρίνει, αφενός ότι δεν είναι απαραίτητη η προηγούμενη ακρόαση του υπόχρεου κατά το άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος και αφετέρου ότι η επιβολή της εκ μέρους του ασφαλιστικού οργάνου δεν συνιστά κατάχρηση εξουσίας.

Στη συνέχεια η απόφαση κρίνει ότι η ΠΕΠΤ επιβάλλεται ανεξάρτητα από την ύπαρξη υπαιτιότητας στο πρόσωπο του υπόχρεου εργοδότη. Ο εργοδότης θα μπορούσε να απαλλαγεί του καταλογισμού μόνο για λόγους ανωτέρας βίας. Κρίνει ότι λόγους ανωτέρω βίας δε συνιστούν ο φόρτος εργασίας του εργοδότη και των τραπεζών την περίοδο των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, ούτε η χρονοβόρα διαδικασία έγκρισης της δαπάνης των εισφορών από το Ελεγκτικό Συνέδριο, καθώς δεν πρόκειται για αιφνίδια και απρόβλεπτα γεγονότα.

Απόφαση 2654/2011 ΣτΕ

Ακολούθως, για εργοδότη Δημόσια Υπηρεσία, κρίνεται με την 2654/2011 ΣτΕ, ότι λόγο ανωτέρας βίας, με τον οποία δικαιολογείται η εκπρόθεσμη καταβολή, δεν συνιστά η έλλειψη χρηματικών διαθέσιμων που δημιουργήθηκε εξαιτίας της μη έγκαιρης διάθεσης των πιστώσεων που οφείλονται.

Με την ίδια απόφαση κρίνεται ότι τα ασφαλιστικά όργανα του ΙΚΑ είναι τα όργανα κυρίως είναι αρμόδια να αποφασίζουν την άσκηση των απαιτούμενων ένδικων βοηθημάτων με σκοπό την προάσπιση των συμφερόντων του ασφαλιστικού τους φορέα και, συνεπώς, των ασφαλισμένων του, ειδικά στην περίπτωση της ενδοστρεφούς δίκης, όπως στη περιπτώσεις της ένστασης κατά ΠΕΠΤ, προσφυγής κλπ.

Απόφαση Α2939/1994 ΣτΕ

Η απόφαση Α2939/1994 του ΣτΕ κρίνει ότι για τον ακριβή καθορισμό του Προσθέτου Τέλους κρίσιμα είναι τα στοιχεία που αφορούν το ύψος των εισφορών που καταβλήθηκαν εκπρόθεσμα, τη διάρκεια της καθυστέρησης της καταβολής, που, με τη σειρά της, εξαρτάται από την περίοδο απασχόλησης, καθότι στην περίπτωσης έκδοσης ΠΕΠΤ δεν υπάρχει προηγούμενη έκδοση Πράξης Επιβολής Εισφορών, αφού οι εισφορές έχουν καταβληθήκαν μεν, εκπρόθεσμα δε.

Απόφαση 271/2004 ΣτΕ

Η απόφαση 271/2004 του ΣτΕ κάνει διάκριση μεταξύ της ΠΕΠΤ ως αυτοτελούς πράξης και των προσθέτων τελών που επιβάλλονται με το χαρακτηρισμό «οίκοθεν» και υπολογίζονται και εισπράττονται κατά την είσπραξη των καθυστερούμενων ασφαλιστικών εισφορών. Στην υπόθεση που απασχόλησε το Συμβούλιο της Επικρατείας η επίδικη διαφορά αφορούσε το Γραμμάτιο Είσπραξης με το οποίο εισπράχθηκαν πρόσθετα τέλη. Η ταμειακή υπηρεσία «Ταμείο Είσπραξης Εσόδων Ι.Κ.Α» , στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της που αφορούν είσπραξη καθυστερουμένων εισφορών, προσθέτων τελών κλπ , σύμφωνα με το Ν.Δ 1383/1942 και το άρθρο 18 Ν. 1469/1984, πρέπει να εφαρμόζει αναλογικά τις διατάξεις που αφορούν την είσπραξη των εσόδων του Δημοσίου, δηλαδή τις διατάξεις του ΚΕΔΕ (Ν.Δ. 356/1974) και κατά την είσπραξη των εσόδων του Ι.Κ.Α.

Σύμφωνα με την υποχρέωση αυτή και κατά τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 και 2 του ΚΕΔΕ που αφορά «Προσαυξήσεις εκπροθέσμου καταβολής», η υπηρεσία, κατά την είσπραξη των καθυστερούμενων εισφορών που είχαν ήδη βεβαιωθεί με ΠΕΕ, υπολόγισε και βεβαίωσε και τα αναλογούντα στο διάστημα καθυστέρησης πρόσθετα τέλη. Το υπό κρίση γραμμάτιο είσπραξης ως πράξη που εξεδόθη από ταμειακό όργανο του φορέα κατά το άρθρο 2 παρ. 2 ΚΕΔΕ δημιουργεί διαφορά περί την ταμειακή βεβαίωση δημοσίου εσόδου και ως τέτοιο υπόκειται σε ανακοπή του ΚΕΔΕ σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 1 και όχι, όπως στην παρούσα περίπτωση, σε προσφυγή ουσίας. Η απόφαση, κατά συνέπεια, της αναρμόδιας Τ.Δ.Ε δεν επιφέρει έννομες συνέπειες, ενώ, η περαιτέρω άσκηση προσφυγής κατά αυτής κρίνεται απαράδεκτη.

Απόφαση ΣτΕ 1738/2017

Σχετικά με την προθεσμία παραγραφής, η απόφαση του ΣτΕ 1738/2017 έκρινε αντισυνταγματική την συνεχή και επανειλημμένη παράταση της προθεσμίας παραγραφής

των απαιτήσεων του δημοσίου. Αυτά δε προς τον σκοπό α) να είναι μεν δυνατή η άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου για την εξακρίβωση της εκ μέρους των διοικουμένων τηρήσεως των ως άνω οικονομικών υποχρεώσεών τους, χωρίς όμως να ενθαρρύνεται η απραξία των αρμοδίων διοικητικών αρχών, την οποία ενθαρρύνει η μεγάλη διάρκεια του χρόνου της παραγραφής ή η δυνατότητα της εκ των υστέρων, και ιδίως πλησίον του χρόνου λήξεώς της, παρατάσεώς της, β) να μην αφήνονται οι διοικούμενοι έκθετοι αφενός μεν σε μακρά περίοδο ανασφάλειας δικαίου, και γ) να μην αφήνεται το Δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου έκθετο στον κίνδυνο αδυναμίας είσπραξης τυχόν βεβαιουμένων, μετά την πάροδο μακρού χρόνου από την γένεση των σχετικών υποχρεώσεων, ποσών φόρων, τελών, εισφορών και σχετικών κυρώσεων, λόγω της ενδεχομένως εν τω μεταξύ επελθούσης επιδεινώσεως της οικονομικής καταστάσεως των διοικουμένων και της εκ μέρους τους απώλειας του περιουσιακού οφέλους, που απέκτησαν μη εκπληρώνοντας εμπροθέσμως τις εν λόγω υποχρεώσεις τους.

Απόφαση 1833/2021ΣτΕ

Τέλος, σχετικά με την παραγραφή και την απόφαση ΣτΕ 1833/2021 αναφέρθηκαν ανωτέρω κατά την εξέταση της διάρκειας υποχρέωσης των ασφαλιστικών εισφορών. (σελ.25)

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία εξετάστηκε το ζήτημα της εκπρόθεσμης καταβολής ασφαλιστικών εισφορών. Στην Ελλάδα, τα ταμεία βασικής ασφάλισης εφαρμόζουν το διανεμητικό σύστημα (Βουρλούμης, 2005), όμως η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας, αλλά και οι κοινωνικο-δημογραφικοί παράγοντες που επικρατούν, έχουν επιβαρύνει σημαντικά το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας, το οποίο πλέον αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα βιωσιμότητας. Ένα από τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει είναι και η εκπρόθεσμη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση που έπληξε την ελληνική οικονομία ανέδειξε τις αδυναμίες του ασφαλιστικού συστήματος της χώρας. Οι ελληνικές κυβερνήσεις προχώρησαν σε μια σειρά από παρεμβάσεις για να περιορίσουν την αύξηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης και να βελτιώσουν την βιωσιμότητά του. Σημαντικό παράγοντα στην επιβάρυνση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί και η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού, η οποία επηρεάζει περισσότερο τα διανεμητικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (IOBE, 2019).

Η μη καταβολή εισφορών από τον εργοδότη δεν στερεί από τον ασφαλισμένο τα δικαιώματά του στις ασφαλιστικές παροχές (όπως προκύπτει από το άρθρο 26, παρ. 7, του Α.Ν. 1846/1951). Επίσης, ο εργοδότης δεν έχει ποινική ευθύνη έναντι των ασφαλισμένων για την μη καταβολή των εισφορών, αλλά δε περίπτωση που ο ασφαλισμένος στερηθεί παροχές λόγω της μη έγκαιρης καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών, ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να τον αποζημιώσει (914 ΚΠολΔ).

Η εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών μπορεί να οφείλεται σε διάφορους παράγοντες. Καταρχάς, μέσα σε ένα δυσμενές και αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον, πολλοί εργοδότες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην πληρωμή των μισθολογικών τους υποχρεώσεων, μεταξύ αυτών και των ασφαλιστικών εισφορών.

Ένας δεύτερος λόγος μπορεί να θεωρηθεί πως είναι οι ευνοϊκές ρυθμίσεις που θεσπίζονται κατά καιρούς και προσφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα στους ασυνεπείς εργοδότες έναντι των συνεπών εργοδοτών, με αποτέλεσμα να ενθαρρύνεται η εκπρόθεσμη καταβολή. Οι συχνές ευνοϊκές ρυθμίσεις, που προβλέπουν μικρή προκαταβολή, μεγάλο

αριθμό δόσεων και μειώσεις στα πρόσθετα τέλη, μακροπρόθεσμα δυσχεραίνουν την είσπραξη των οφειλόμενων εισφορών. Οι ρυθμίσεις αυτές θεωρούνται θεμιτές σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, κατά τις οποίες είναι απαραίτητη μια πιο επιεικής αντιμετώπιση των οφειλετών. Όμως, αυτές οι ρυθμίσεις ανακοινώνονται πολύ συχνά, με αποτέλεσμα να θεωρούνται αναμενόμενες και να δημιουργούν κίνητρο για τη μη καταβολή των εισφορών (Μπούρλος, 2010). Η ρύθμιση των οφειλών με τρόπο περιστασιακό και ευνοϊκό για τους οφειλέτες έχει δυσμενείς συνέπειες (Κουζιώρτη, 2010): α) απειλεί την βιωσιμότητα και την αναλογιστική βάση των φορέων, β) δημιουργούν αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των συνεπών εργοδοτών και των οφειλετών, γ) παρακινούν τους εργοδότες στην μη έγκαιρη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών,, καθώς αναμένουν την ανακοίνωση ευνοϊκών ρυθμίσεων, δ) θεωρούνται αποτελεσματικές μόνο στην απόκτηση ασφαλιστικής ενημερότητας με την πληρωμή μόνο λίγων δόσεων.

Σε αυτό το περιβάλλον είναι κρίσιμη η αντιμετώπιση του προβλήματος της εισφοροδιαφυγής και ειδικότερα η εκπρόθεσμη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών. Έχουν ήδη γίνει κάποια βήματα για την αντιμετώπιση του προβλήματος, τα τελευταία χρόνια, με την ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων στον ΕΦΚΑ, με την δημιουργία Ενιαίου Πληροφοριακού Συστήματος, την υποχρέωση υποβολής ΑΠΔ, την υποχρέωση υποβολής ΑΠΔ σε μηνιαία βάση ώστε να γίνεται ταυτόχρονα με την καταβολή της μισθοδοσίας και των ασφαλιστικών εισφορών και να είναι πιο εύκολος ο έλεγχος.

Στα πλαίσια της προσπάθειας αντιμετώπισης της εισφοροδιαφυγής, ο νόμος 4046/2012 προέβλεπε ένα κεντρικό σύστημα είσπραξης των οφειλών από ασφαλιστικές εισφορές και φόρους, που ενσωμάτωσε τα εισπρακτικά συστήματα των ασφαλιστικών φορέων με τα εισπρακτικά συστήματα της φορολογικής διοίκησης. Σε αυτή την κατεύθυνση, δημιουργήθηκε το Κέντρο Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών.

Στη συνέχεια, ο νόμος 4336/2016 προέβλεπε την ενοποίηση όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης σε μια ενιαία οντότητα, ώστε να επέλθει μείωση των ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού και διασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος. Η παραπάνω μεταρρύθμιση υλοποιήθηκε με το νόμο 4387/2016, ο οποίος ίδρυε τον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ).

Παρόλα αυτά, απαιτείται να υπάρξουν και άλλα μέτρα για την βελτίωση της κατάστασης (Κουζιώρτη, 2010):

- Η απλούστευση των γραφειοκρατικών διαδικασιών για τη δήλωση και την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών, οι οποίες διευκολύνουν την εισφοροδιαφυγή.
 - Η εντατικοποίηση των ελέγχων από το ΣΕΠΕ.
 - Η χρήση της πληροφορικής και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, όπως έγινε με την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (Η.ΔΙ.Κ.Α.)
 - Η στενότερη συνεργασία των ασφαλιστικών ταμείων με τις φορολογικές αρχές και την επιθεώρηση εργασίας.
 - Η ηλεκτρονική διασταύρωση των στοιχείων που παρέχονται στις διάφορες αρχές.
 - Η δημιουργία υπηρεσιών μιας στάσης για τους ασφαλιστικούς οργανισμούς.
 - Η δημιουργία κινήτρων και η μείωση των αντικινήτρων για την καταβολή των εισφορών.
 - Η συνεργασία των κοινωνικών εταίρων για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας.
 - Η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, καθώς αυξάνουν σημαντικά το κόστος εργασίας.
 - Η αλλαγή του πλαισίου για την ποινική ευθύνη των εργοδοτών
 - Απλούστευση της πολύπλοκης κοινωνικοασφαλιστικής νομοθεσίας.
 - Η θεσμοθέτηση ενός πάγιου και μη ευνοϊκού συστήματος ρύθμισης των οφειλών.

Κλείνοντας, θα πρέπει να αναφερθεί ότι ειδικά σε περιόδους οικονομικής κρίσης, είναι ανάγκη να εξασφαλιστεί η οικονομική ασφάλεια των εργαζομένων, μέσω του εργατικού δικαίου και της κοινωνικής ασφάλισης. Προαπαιτούμενο για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι η διασφάλιση της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών φορέων, μέσω της καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών, αλλά και γενικότερα μέσω της πάταξης της εισφοροδιαφυγής. Επίσης, μια λύση που προτείνει το IOBE (2019) είναι η ενίσχυση του κεφαλαιοποιητικού χαρακτήρα του συστήματος και η παροχή κινήτρων για εργασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Bailey, C., & Turner, J. (2001). Strategies to reduce contribution evasion in social security financing. *World Development*, 29(2), 385-393.

Blakemore, A. E., Burgess, P. L., Low, S. A., & St. Louis, R. D. (1996). Employer tax evasion in the unemployment insurance program. *Journal of labor economics*, 14(2), 210-230.

Burgess, P. L. (1992). Compliance with unemployment-insurance job-search regulations. *The Journal of Law and Economics*, 35(2), 371-396.

Esping-Andersen, G. Gallie, D. Hemerijck, A. & Myles, J. (2006), Γιατί χρειαζόμαστε ένα Νέο Κοινωνικό Κράτος, Αθήνα, Διόνικος.

Gillion, C. (2000). The development and reform of social security pensions: The approach of the International Labour Office. *International Social Security Review*, 53(1), 35-63.

Goveia, L., & Sosa, A. (2017). Developing a compliance-based approach to address error, evasion and fraud in social security systems. *International Social Security Review*, 70(2), 87-107.

ILO, (1998). Administration of social security. Social security manual, Vol. 2. Geneva: International Labour Office.

Mares, I. (2003). The sources of business interest in social insurance: Sectoral versus national differences. *World Politics*, 55(2), 229-258.

McGillivray, W. (2001). Contribution evasion: Implications for social security pension schemes. *International Social Security Review*, 54(4), 3-22.

Nyland, C., Smyth, R., & Zhu, C. J. (2006). What determines the extent to which employers will comply with their social security obligations? Evidence from Chinese firm-level data. *Social Policy & Administration*, 40(2), 196-214.

Pearson, M. M. (2007). Governing the Chinese economy: Regulatory reform in the service of the state. *Public Administration Review*, 67(4), 718-730.

Perotti, V. (2012). Contribution Evasion and Expected Survival: Evidence from Bulgaria. *Review of Development Economics*, 16(4), 624-639.

Pieters, D. (2006). *Social security: an introduction to the basic principles*. Kluwer Law International BV.

Remeikiene, R., Gaspareniene, L., & Kartasova, J. (2014). Country-level determinants of the shadow economy during 2005-2013: the case of Greece. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(13), 454.

Schwartz, J. (2003). The impact of state capacity on enforcement of environmental policies: The case of China. *The Journal of Environment & Development*, 12(1), 50-81.

Shaoyang, Z., & Hao, Y. (2016). An Empirical Research on Social Insurance Evasion of Enterprises in China. *Statistical Research*, (1), 11.

Stanovnik, T. (2004). Contribution compliance in central and eastern European countries: Some relevant issues. *International Social Security Review*, 57(4), 51-65.

Vousinas, G. L. (2017). Shadow economy and tax evasion. The Achilles heel of Greek economy. Determinants, effects and policy proposals. *Journal of Money Laundering Control*, 20(4), 386-404.

A. N. 1846/51, Περί κοινωνικών ασφαλίσεων. ΦΕΚ179/Α/01.08.1951

A. N. 86/1967, Περί επιβολής κυρώσεων κατά των καθυστερούντων την καταβολήν και την απόδοσιν εισφορών εις οργανισμούς Κοινωνικής Ασφαλίσεως. ΦΕΚ136/Α/07.08.1967.

ΑΠ 193/2008

ΑΠ 474/1998

Βουρλούμης, Π., (2005). Το ασφαλιστικό με απλά λόγια. Αθήνα.

Δαγτόγλου, Π.(1992). Γενικό Διοικητικό Δίκαιο. Αθήνα-Κομοτηνή

ΔΕΦΑΘ 2694/2006

ΔΕΦΑΘ 665/2013, Εκπρόθεσμη υποβολή ΑΠΔ.

ΔιοικΕφΘεσ 101/2005

Εγκύκλιος Ι.Κ.Α. 4/2002. Οδηγίες νέων διαδικασιών για την εφαρμογή του θεσμού της Α.Π.Δ., Αθήνα, 18.01.2002

Εγκύκλιος ΙΚΑ 1/2002. Νέα ποσοστά πρόσθετου τέλους. Αθήνα, 08.01.2002.

Εγκύκλιος ΙΚΑ 12/1999. Κεφάλαιο Α' Προθεσμία καταβολής εισφορών, Κεφάλαιο Β' Ποσοστά πρόσθετου τέλους ΠΕΠΤ, Κεφάλαιο Γ' Πρόσθετη επιβάρυνση εισφορών ΠΕΠΕΕ, Κεφάλαιο Δ' Νομοθετικό πλαίσιο σύνταξης ΠΕΕ. Αθήνα, 27.01.1999.

Εγκύκλιος ΙΚΑ 14/2004

Εγκύκλιος ΟΑΕΕ 7/2013. Αναπροσαρμογή των τελών καθυστέρησης.

Εγκύκλιος ΙΚΑ 37/2013. Κοινοποίηση διατάξεων ρύθμισης καθυστερούμενων ασφαλιστικών εισφορών στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Αθήνα, 20.06.2013.

Εγκύκλιος ΙΚΑ 76/1990

Εγκύκλιος ΙΚΑ 113/1988

Εγκύκλιος ΙΚΑ 54/2014. Μείωση επιτοκίου αναχρηματοδότησης Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Αθήνα, 09.09.2014.

Εγκύκλιος ΟΑΕΕ, 7/2013, Αναπροσαρμογή των τελών καθυστέρησης. Αθήνα, 14.02.2013.

Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης: www.efka.gov.gr

Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, επίσημη ιστοσελίδα: www.ika.gr

Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, (2019). Συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη. Αθήνα, Σεπτέμβριος.

Κουζιώρτη, Β., (2010). Οι ασφαλιστικές εισφορές στο Ι.Κ.Α. – Ε.Τ.Α.Μ., Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Κρεμαλής, Κ., (1985). Δίκαιο κοινωνικών ασφαλίσεων, Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.

Κρεμαλής, Κ., (2000). Ιδιωτικοί φορείς κοινωνικής ασφάλισης. *Συνήγορος*, σελ. 88 επ.

Λαναρά, Κ., (2006). Η ασφάλιση στο ΙΚΑ. Αθήνα.

Ματθαίου, Α., (1996). Νομικά ζητήματα της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης. ΕΔΚΑ ΜΠ', Αθήνα – Κομοτηνή.

Μπούρλος, Δ. Α., (2010). *Εισφοροδιαφυγή*. Αθήνα: Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου.

Ν. 1867/1989, Προσωπική κράτηση κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικος Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 227/Α/09.10.1989.

Ν. 1902/1990, Ρύθμιση συνταξιοδοτικών και άλλων θεμάτων. ΦΕΚ 138/Α/17.10.1990.

Ν. 2065/1992, Αναμόρφωση της άμεσης φορολογίας και άλλες διατάξεις. [Αναπροσαρμογή αξίας ακινήτων των επιχειρήσεων – Μέτρα για την πάταξη της φοροδιαφυγής], ΦΕΚ 113/Α/30.06.1992.

Ν. 2214/1994, Αντικειμενικό σύστημα φορολογίας εισοδήματος και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 75/Α/11.05.1994.

Ν. 2335/1995, Συγχώνευση του κλάδου σύνταξης του Ταμείου Επικουρικής Ασφαλίσεως Προσωπικού εταιριών Λιπασμάτων (Τ.Ε.Α. – Π.Ε.Λ.) στον Τομέα Επικουρικής Ασφαλίσεως Μισθωτών που λειτουργεί στο ΙΚΑ (Ι.Κ.Α. – Τ.Ε.Α.Μ.) και ρύθμιση άλλων θεμάτων κοινωνικής ασφάλισης. ΦΕΚ 185/Α/06.09.1995.

Ν. 2523/1997, Διοικητικές και ποινικές κυρώσεις στην φορολογική νομοθεσία και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 179/Α/11.09.1997.

Ν. 2676/1999, Οργανωτική και λειτουργική αναδιάρθρωση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 1/Α/05.01.1999.

Ν. 2690/1999, Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 45/Α/09.03.11999.

- N. 2717/1999. Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας. ΦΕΚ 97/Α/17.05.1999.
- N. 2792/2001. Εκσυγχρονισμός της οργάνωσης και της λειτουργίας του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 291/Α/27.12.2001.
- N. 3232/2004, Θέματα κοινωνικής ασφάλισης και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 48/Α/12.02.2004.
- N. 3346/2005, Επιτάχυνση της διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 140/Α/17.06.2005
- N. 3518/2006, Αναδιάρθρωση των κλάδων του Ταμείου Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.) και ρύθμιση άλλων θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. ΦΕΚ 272/Α/21.12.2006.
- N. 3607/2007, Σύσταση και Καταστατικό της «Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Κοινωνικής Ασφάλισης Α.Ε.» (Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε.) και λοιπές ασφαλιστικές και οργανωτικές διατάξεις. ΦΕΚ 245/Α/01.11.2007
- N. 3762/2009, Αναδιοργάνωση Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.), ρύθμιση θεμάτων Οργανισμών εποπτευόμενων από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 75/Α/15.05.2009.
- N. 3833/2010, Προστασία της εθνικής οικονομίας - Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης. ΦΕΚ 40/Α/15.03.2010.
- N. 4046/2012, Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας, ΦΕΚ 28/Α/28.02.2012.
- N. 4075/2012, Θέματα Κανονισμού Ασφάλισης ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ασφαλιστικών φορέων, προσαρμογή της νομοθεσίας στην Οδηγία 2010/18/ΕΕ και λοιπές διατάξεις. ΦΕΚ 89/Α/11.04.2012.
- N. 4152/2013, Επείγοντα μέτρα εφαρμογής των νόμων 4046/2012, 4093/2012 και 4127/2013. ΦΕΚ 107/Α/09.05.2013
- N. 4305/2014, Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α' 57), προσαρμογή της

εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. ΦΕΚ 237/Α/31.10.2014

Ν. 4336/2015, Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης. ΦΕΚ 94/Α/14/08/2015

Ν. 4387/2016, Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας – Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού – συνταξιοδοτικού συστήματος – Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 85/Α/12-05-2016)

Ν.Δ. 356/1974, Περί Κώδικος Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων, ΦΕΚ 90/27.03.1974.

ΟλΣτΕ 287/2015

ΟλΣτΕ 734/2016

Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, Π., (2004). Η εξέλιξη στο δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης. Αθήνα – Κομοτηνή: εκδόσεις Σάκκουλα.

Παπαρηγοπούλου – Πεχλιβανίδη, Π., (2013). Δίκαιο Κοινωνικής ασφάλισης. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Πετροπουλάκος, Σ., (2016) Η συμβατότητα της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης με το Σύνταγμα- Παρατηρήσεις με αφορμή το Ν.4387/2016. (ΕΔΚΑ, Τεύχος 2/2016, σελ.199-206.)

Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου 181/2009, Συμπλήρωση, τροποποίηση διατάξεων του ν. 3717/2008 (ΦΕΚ Α 239) «Κοινωνικές ρυθμίσεις για τους εργαζόμενους στις εταιρίες «Ολυμπιακές Αερογραμμές ΑΕ», «Ολυμπιακή Αεροπορία Υπηρεσίες ΑΕ» και «Ολυμπιακή Αεροπλοΐα ΑΕ» και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ 181/Α/16.09.2009.

Προβόπουλος, Γ., (2007), «Η κρίση στην κοινωνική ασφάλιση», ΙΟΒΕ, Επίκαιρα Θέματα, Νο. 2, Αθήνα.

Σακελλαρόπουλος, Θ. & Οικονόμου, Χ. (2006), Εθνικές και Ευρωπαϊκές Προκλήσεις στην μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Προστασίας και Απασχόλησης στην Ελλάδα, Κοινωνική Συμμετοχή και Ανάπτυξη, 1 (1), 5-36.

Σακελλαρόπουλος, Θ. (1999), Η μεταρρύθμιση του κοινωνικού κράτους, Αθήνα: Κριτική.

Σαρμάς, Ι., (1994). Η συνταγματική και διοικητική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, Εξελικτική μελέτη των μεγάλων θεμάτων, Β' έκδοση, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.

Σολδάτος, Θ. (2009), Η κρίση του 1929 και η επίδρασή της στο μεταπολεμικό κοινωνικό κράτος, Κοινωνική & Οικονομική Ιστορία της Ευρώπης, Διαθέσιμο στο http://www.grcrun11.gr/~theodore/EAP/EPO11/EPO11_Ergasia4CCL.pdf

Σολωμός, Γ., (2006). Κοινωνική ασφάλιση: Από την κρίση στον ενιαίο φορέα. Αθήνα: εκδόσεις Λιβάνη.

Σπαχής, Ο., (2002). Η έλλειψη και τα ελαττώματα αιτιολογίας ως λόγος ακυρώσεως σύμφωνα με τους νέους κώδικες διοικητικής διαδικασίας και διοικητικής δικονομίας. ΔιΔικ, σελ. 14.

Σπηλιωτόπουλος, Ε., (2001). Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου. Αθήνα – Κομοτηνή: εκδόσεις Σάκκουλα.

ΣτΕ 105/2011

ΣτΕ 160/2008

ΣτΕ 271/2004

ΣτΕ 1738/2017

ΣτΕ 1836/1965

ΣτΕ 2281/2000

ΣτΕ 2546/2008

ΣτΕ 2833/2021

ΣτΕ Α 2919/1994

ΣτΕ 2964/1990

ΣτΕ 3312/2008

ΣτΕ 3695/2006

ΣτΕ 3775/2006

ΣτΕ1 158/1995

ΣτΕ 2654/2011

ΣτΕ 2940/1994

Στεργίου, Α., (2003). Δίκαιο κοινωνικής ασφάλισης. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Νομική Σχολή.

Στεργίου, Α., (2013). Δίκαιο Κοινωνικής ασφάλισης. Θεσσαλονίκη: εκδόσεις Ζυγός.

Ψηλός, Γ., (1999). Προθεσμίες καταβολής. Πρόσθετα τέλη. Λοιπές επιβαρύνσεις εισφορών ΙΚΑ. (Δ.Ε.Ν. Τόμος 55/1999, Τεύχος 1313, σελ. 760-763).